

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Факультет гуманітарних та соціальних наук

«Допущено до захисту »

Завідувач кафедри педагогіки

_____ «___» _____ 2025 р.

Магістерська робота

на здобуття кваліфікації магістра філологічної освіти

**ДІАЛОГ МІЖ КОРИННОЮ ТА ЗАХІДНОЮ ТРАДИЦІЯМИ У
РОМАНАХ SILKO "CEREMONY" І ERDRICH "LA ROSE"
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА**

Романо-германські мови та літератури: перша англійська (переклад включно)

035 Філологія

Виконавець _____ Дорошук Ольга Василівна _____

Науковий керівник _____ Шостак Оксана Григорівна _____

Київ - 2025

РЕФЕРАТ

Дорошук Ольга Василівна. Діалог між корінною та західною традиціями у романах «LaRose» Луїз Ердріч та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко: порівняльне дослідження. – Кваліфікаційна робота на здобуття кваліфікації магістра філологічної освіти. – Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, Київ, 2021.

Актуальність теми обумовлена практичною необхідністю виокремлення найбільш ефективних підходів до відображення діалогу між корінною та західною традиціями у американському літературному дискурсі. Базою дослідження для характеристики транскультурної репрезентації корінної та західної традиції у американській літературі було обрано романи «LaRose» Луїз Ердріч та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко.

Кваліфікаційна робота присвячена аналізу літературних романів «LaRose» Луїз Ердріч та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко, де окреслено цілісну емпіричну модель різнорівневого функціонування концепту національної ідентичності у творах американських авторів корінного походження як унікального коду, гносеологічного і художньо-естетичного чиннику.

Відповідно до мети дослідження, було передбачено вирішення наступних завдань:

- з'ясувати риси національної ідентичності корінних народів Північної Америки в сучасному літературному дискурсі;
- обґрунтувати особливості транскультуралізму як альтернативного підходу до вивчення культури американських індіанців;
- дослідити рівні функціонування літературної репрезентації національної ідентичності в художніх текстах корінних письменників на рівні знаку, символу, метафори, алегорії, ідеї;

- проаналізувати художні проєкції індіанського ренесансу та центральні геокультурні топоси творчості Луїз Ердріч та Леслі Мармон Сілко;

- провести практичне порівняльне дослідження транскультурних репрезентацій корінної та західної традиції в романах «LaRose» Луїз Ердріч та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко.

Розширений аналіз обраних творів амеріндіанських прозаїків Л. Ердріч та Л. М. Сілко дозволив дослідити особливості етнокультурного світосприйняття та світорозуміння американського етносу різних поколінь, збереження етнокультурних цінностей. У роботі актуалізовано підходи до застосування концепту національної ідентичності у творах американських авторів корінного походження як унікального коду, гносеологічного і художньо-естетичного чиннику. Вперше одержано результати порівняльного аналізу особливостей транскультурних репрезентацій корінної та західної традиції в романах «LaRose» Луїз Ердріч та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко. Удосконалено теоретичне позиціонування феномену транскультуралізму як альтернативного підходу до вивчення культури американських індіанців. Отримані в роботі результати є певним внеском до загальної теорії засад і поетики етнічної прози США, вивчення її інтермедійності, жанрової поліморфності, конструювання субкультурних наративів.

ABSTRACT

Olha Doroshchuk . Dialogue between indigenous and western traditions in the novels “LaRose” by Louise Erdrich and “Ceremony” by Leslie Marmon Silko: a comparative study. – Qualification work for obtaining the qualification of Master and Philological Education. – Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Kyiv, 2021.

The relevance of the topic is due to the practical need to identify the most effective approaches to reflecting the dialogue between indigenous and western traditions in American literary discourse. The novels “LaRose” by Louise Erdrich and “Ceremony” by Leslie Marmon Silko were chosen as the basis for the study to characterize the transcultural representation of indigenous and western traditions in American literature.

The qualification work is devoted to the analysis of the literary novels "LaRose" by Louise Erdrich and "Ceremony" by Leslie Marmon Silko, which outlines a holistic empirical model of the multi-level functioning of the concept of national identity in the works of American authors of indigenous origin as a unique code, epistemological and artistic and aesthetic factor.

In accordance with the purpose of the study, the following tasks were envisaged:

- to clarify the features of the national identity of the indigenous peoples of North America in modern literary discourse;
- to substantiate the features of transculturalism as an alternative approach to the study of American Indian culture;
- to investigate the levels of functioning of the literary representation of national identity in the literary texts of indigenous writers at the level of sign, symbol, metaphor, allegory, idea;

- to analyze the artistic projections of the Native American Renaissance and the central geocultural topos of the work of Louise Erdrich and Leslie Marmon Silko;

- to conduct a practical comparative study of transcultural representations of indigenous and Western traditions in the novels "LaRose" by Louise Erdrich and "Ceremony" by Leslie Marmon Silko.

An extended analysis of selected works by Amerindian prose writers L. Erdrich and L. M. Silko allowed us to explore the peculiarities of the ethnocultural worldview and worldview of the Amerindian ethnos of different generations, the preservation of ethnocultural values. The work updates approaches to the application of the concept of national identity in the works of American authors of indigenous origin as a unique code, epistemological and artistic-aesthetic factor. For the first time, the results of a comparative analysis of the features of transcultural representations of indigenous and Western traditions in the novels "LaRose" by Louise Erdrich and "Ceremony" by Leslie Marmon Silko have been obtained. The theoretical positioning of the phenomenon of transculturalism as an alternative approach to the study of American Indian culture has been improved. The results obtained in the work are a certain contribution to the general theory of the foundations and poetics of ethnic prose in the United States, the study of its intermediality, genre polymorphism, and the construction of subcultural narratives.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОСТОРУ ТРАДИЦІЙ В СУЧАСНІЙ ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ:	
ТРАНСКУЛЬТУРНІ ВИМІРИ	11
1. Місце індіанської корінної традиції в літературному дискурсі США...	11
1.2. Транскультуралізм як альтернативний підхід до вивчення культури американських індіанців.....	17
1.3. Своєрідність художнього простору в культурах корінних народів Північної Америки.....	21
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯННЯ РЕПРЕЗЕНТАЦІЙ КОРИННОЇ ТА ЗАХІДНОЇ ТРАДИЦІЙ В РОМАНАХ «LAROSE» ЛУЇЗ ЕРДРИЧ ТА «CEREMONY» ЛЕСЛІ МАРМОН СІЛКО	28
2.1. «Посередниці між двома світами»: центральні геокультурні топоси творчості Луїз Ердріч та Леслі Мармон Сілко	28
2.2. На перехресті культурних просторів: світ роману Луїз Ердріч «LaRose».....	34
2.3. Дослідження «Ceremony» Леслі Мармон Сілко: подорож крізь ідентичність.....	42
2.4. Синтез архаїчного та сучасного: транскультурні репрезентації корінної та західної традиції в романах «LaRose» Луїз Ердріч та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко	52
Висновки до розділу 2.....	70
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77

ВСТУП

Актуальність теми. Національна ідентичність позиціонується вагомим важелем у творчості письменників корінного населення Сполучених Штатів Америки (США), що наділяє її функціоналом трансформації сучасного літературного процесу. Проблематика набула розвитку в другій половині ХХ століття та протягом перших десятиліть ХХІ століття, виходячи з необхідності системного її осягнення у контексті художності в літературному каноні США, значущості впливу на розвиток дискурсивних можливостей, інтелектуального й філософського підґрунтя, синергії політичного та культурного поля в епоху глобальної асиміляції. Від останньої чверті ХХ століття корінна американська література почала активно розвиватися, що зумовило потребу критичного перегляду стереотипів, нав'язаних мейнстрімною культурою щодо індіанців.

Н. Скотт Момадей, Луїс Оувен, Берт Брант, Леслі Мармон Сілко, Томас Кінг, Джеймс Велч, Джералд Візенор, Луїз Ердріч, Сюзан Паувер, Джозеф Бойден, Діана Глансі, Шерман Алексій та низка інших письменників активно вдаються до творення літератури, що містить в основі історичні, культурні, релігійні реалії, прагнучи при цьому до максимальної відкритості, автентичності та парадоксальності відтворення незвичних для мейнстрімної ментальності історичних архетипів, ситуацій, стереотипів. Більшість з цих авторів пропонують їх осмислювати за допомогою нових наративів у самоусвідомленні сучасних корінних народів.

Особливої уваги у зазначеному контексті потребує творчість Луїз Ердріч та Леслі Мармон Сілко. Актуальність теми обумовлена практичною необхідністю виокремлення найбільш ефективних підходів до відображення діалогу між корінною та західною традиціями у американському літературному дискурсі. Аналіз науково-теоретичної літератури свідчить про те, що проблема є багатоаспектною. Дослідження О. Шостак [7-11], Е. Cook-Lynn [22], Kot [45], S. Lundquist [47], D. Stirrup [64] та ін. дозволяють стверджувати, що просторова поетика романів Л. Ердріч та Л. Сілко глибоко закорінена в літературну

традицію американських індіанців, однією з питомих основ національного існування якої є геоцентризм, що перетинає племінні кордони.

Застосування концепцій транскультурності до вивчення романів Л. Ердріч та Л. Сілко дозволяє охопити прояви культурної та етнічної амбівалентності у літературній творчості, не знівелювавши їх. Твори зазначених авторів є показовими для процесів конструювання простору в літературі сучасних американських індіанців. Система їх координат є не лише естетично осмисленою моделлю геофізичного світу, який трансформується в умовно-реальні та фантастичні простори художнього тексту, але також є семіотичною системою.

Незважаючи на значну кількість наукових напрацювань з досліджуваної теми, маловивченою залишається чимало актуальних аспектів відображення діалогу між корінною та західною традиціями у американському літературному дискурсі. З огляду на це, вважаємо порушену проблему актуальною, що обумовило вибір теми кваліфікаційної роботи **«Діалог між корінною та західною традиціями у романах «LaRose» Луїз Ердріч та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко: порівняльне дослідження»**.

Мета дослідження полягає в тому, щоб через аналіз літературних романів «LaRose» Луїз Ердріч та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко окреслити цілісну емпіричну модель різнорівневого функціонування концепту національної ідентичності у творах американських авторів корінного походження як унікального коду, гносеологічного і художньо-естетичного чиннику.

Відповідно до мети дослідження, було передбачено вирішення наступних **завдань**:

1. З'ясувати риси національної ідентичності корінних народів Північної Америки в сучасному літературному дискурсі.
2. Обґрунтувати особливості транскультуралізму як альтернативного підходу до вивчення культури американських індіанців.

3. Дослідити рівні функціонування літературної репрезентації національної ідентичності в художніх текстах корінних письменників на рівні знаку, символу, метафори, алегорії, ідеї.

4. Проаналізувати художні проєкції індіанського ренесансу та центральні геокультурні топоси творчості Луїз Ердріч та Леслі Мармон Сілко.

5. Провести практичне порівняльне дослідження транскультурних репрезентацій корінної та західної традиції в романах «LaRose» Луїз Ердріч та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко.

Об'єкт дослідження – літературні тексти письменників представників корінних народів США, що причетні до дискусії про національну ідентичність американських індіанців.

Предмет дослідження – транскультурні репрезентації корінної та західної традиції в романах «LaRose» Луїз Ердріч та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко.

Для вирішення поставлених завдань були використані такі підходи й **методи дослідження**: трансформаційний, дескриптивний, структурно-семантичний, дедуктивний методи, метод перекладацького аналізу тексту, метод зіставного та порівняльного аналізу.

Наукова новизна одержаних результатів. У роботі актуалізовано підходи до застосування концепту національної ідентичності у творах американських авторів корінного походження як унікального коду, гносеологічного і художньо-естетичного чиннику. Вперше одержано результати порівняльного аналізу особливостей транскультурних репрезентацій корінної та західної традиції в романах «LaRose» Луїз Ердріч та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко. Удосконалено теоретичне позиціонування феномену транскультуралізму як альтернативного підходу до вивчення культури американських індіанців.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані в роботі результати є певним внеском до загальної теорії засад і поетики етнічної прози США, вивчення її інтермедійності, жанрової поліморфності, конструювання

субкультурних наративів. У результаті вивчення предмету дослідження було одержано результати, які можна використовувати у викладанні історії американської літератури, порівняльного літературознавства, спецкурсів, присвячених літературному дискурсу етнічних меншин.

Апробація результатів дослідження.

Участь у міжнародній науково-практичній конференції 27-28 листопада у Варшаві «Викладання, навчання, медичний та психологічний супровід як виклики XXI століття: дошкільна, середня, позашкільна, професійно-технічна, вища та післядипломна освіта.»

1. Дорошук О. Діалог між корінною та західною традиціями у романах «Larose» Луїз Ердріч та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко. *Викладання, навчання, медичний та психологічний супровід як виклики XXI століття: дошкільна, середня, позашкільна, професійно-технічна, вища та післядипломна освіта.* Варшава, 27-28 листопада. 2025.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів з висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, списку використаних джерел. Список використаних джерел містить 66 позицій. Загальний обсяг роботи становить 81 сторінку.

РОЗДІЛ 1

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОСТОРУ ТРАДИЦІЙ В СУЧАСНІЙ ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ТРАНСКУЛЬТУРНІ ВИМІРИ

1.1 Місце індіанської корінної традиції в літературному дискурсі США

Література корінних американців бере початок від усних традицій сотень корінних культур Північної Америки. Водночас, до періоду 1960-70-хх років двадцятого століття література корінних жителів США вивчалася, здебільшого, у контексті її етнографічної значущості. Плідна інтелектуальна дискусія про місце літератури корінних американців у глобальному літературознавстві – дискусія, яка включає корінних американських інтелектуалів, митців та письменників – розпочалася лише в період активізму 1960-х та 1970-х років [22, с.48-50].

Література корінних американців являє собою, загалом, відображення погляду пуритан на історії, розказані «індіанцями». Пуританські поселенці мали можливість спостерігати за церемоніями та виставами, а згодом фіксували наративи, які, на їхнє переконання, були посланням, яке передавалось. Корінні американці передавали інформацію та легенди про племена з покоління в покоління за допомогою церемоній та вистав, оскільки у них не було писемності для документування історії племен [23, с. 239-240].

Двадцяте століття у розвитку американської літератури ознаменувалось періодом, який іменують Індіанським Ренесансом. Одними із найбільш яскравих представниць цього періоду є Луїз Ердрич та Леслі Мармон Сілко. Авторами зосереджено основну увагу на поетапному нівелюванню меж між окремими етносами внаслідок примусової асиміляції [4, с. 197].

Література корінних американців, як і в інших культурах, є вираженням того, як людина бачить світ та свою роль у ньому. У культурі корінних

американців, зокрема, існує сильна схильність поєднувати життя людини з більшими циклами природи та більшими силами, які вважаються відповідальними за створення та підтримку світу [22, с.51].

Мова, образи та метафори, що використовувалися корінними американцями, таким чином долали земні перешкоди, щоб зберегти культуру. Історії за своєю суттю духовні, оповиті символами природи: рослинами та тваринами, землею та небом, вогнем та водою. Протилежності в природі часто використовуються для підкреслення мутуалізму, а не антагонізму [19, с.155].

У літературі корінних американців є кілька домінуючих тем. Зокрема, однією з них є специфіка американської нації, сформована під впливом процесів колонізації в Північній Америці, що зумовили нерівність у правах для більшості корінних американців.

Ще однією важливою темою, що знайшла місце у літературі корінних американців, вбачається визначення особистої ідентичності, ускладнена боротьбою між внутрішніми та зовнішнім поглядами. При цьому питання ідентифікації «корінного» американця позиціонується доволі суперечливою темою [32, с. 1756-1830].

Людей класифікують за їхньою родиною, їхньою громадою чи урядом, і розподіляють ярлики: «чистокровні» та «напівкровні» або навіть «одна чверть» та «одна восьма». Це більше, ніж просто генетична категоризація, людина зазвичай вважається тим, ким вона є, за культурними, лінгвістичними та релігійними стандартами. Як зауважує письменник-корінний американець Гірі Гобсон: «Людину вважають корінним американцем через те, як вона бачить світ, її погляди на землю, дім, сім'ю, культуру тощо» [11].

Історія літератури, написаної англійською мовою американськими індіанцями, паралельна історії міграції білих через континент. За дослідженнями та заселенням білих послідував прихід місіонерів, які навернули індіанців до християнства та навчали їх у релігійних школах. Першим романом, опублікованим корінним американцем, був «Життя та

пригоди Хоакіна Мурієти» (1854) Джона Ролліна Ріджа, сина високоповажного вождя черокі Джона Ріджа. Рідж вирішив опосередковано боротися з несправедливістю, якої зазнали індіанці, зосередившись на мексиканському народному герої Мурієті – ізгої, який перемагає своїх ворогів, використовуючи як свій гострий розум, так і палаючі пістолети [32, с.1770-1790].

Для багатьох корінних американців початок століття ознаменував позбавлення земель предків, найнижчу популяцію та ув'язнення в резерваціях. Побоюючись, що їхні усні традиції зникнуть назавжди, оскільки племінні громади дедалі більше фрагментуються в деморалізуючих умовах життя в резерваціях, деякі корінні американці почали записувати легенди та народні казки своїх племен, а також власні особисті розповіді, намагаючись зберегти свою історію та культуру для нащадків [23, с. 239-240]. Письмо стало засобом увічнення традицій перед обличчям культурного розпаду.

До письменників, які за походженням або через життєві обставини належать до двох або більше культур, літературознавці зазвичай застосовують термін «hyphenated writer» [22, с.47-49]. Література корінних американців часто поєднує прийоми усного оповідання та племінну міфологію з європейськими літературними формами, такими як роман чи оповідання. Багато творів літератури корінних американців міцно вкорінені в міфах та символічних архетипах. Серед письменників – корінних американців початку двадцять першого століття є Луїз Ердрич, яка визначає своє походження як німецько-французько-оджибве, Шерман Алексі, а також Леслі Мармон Сілко, що ідентифікує себе і як англо-американку, і як мексикано-американку та як індіанку лагуна-пueblo [17, с. 177].

Наприкінці XIX та на початку XX століття вчені, переважно антропологи та історики, підтримали ідею про те, що свідчення або життєві історії корінних американців потрібно зберігати. Багато хто вважав, що корінні американці зникають, а разом з ними й їхні мови та історія; необхідно докласти великих зусиль, щоб зберегти культурну історію та літературу в

письмовій формі [45, с. 95-115].

Хоча багато корінних американців писали власні автобіографії в цей період, життєві історії багатьох інших були записані як автобіографії «як їм розповіли» антропологами, етнографами та «індіанськими фанатами». Життєві історії індіанців рівнин, особливо воїнів та вождів, були настільки численними, що стали окремим жанром [32, с. 1756-1830].

Багато європейських літературних жанрів, таких як поезія та художня література, здебільшого почали використовуватися корінними американцями в ХІХ столітті. Джон Роллін Рідж (черокі) написав перший роман про корінних американців англійською мовою «Життя та пригоди Хоакіна Мур'єти» (1854). Найвідомішим письменником індіанців рівнин є Н. Скотт Момадей (кайова), чий перший роман «Дім, зроблений на світанку» (1968) отримав Пулітцерівську премію з літератури у 1969 році. Автобіографія «Шлях до Рейні-Маунтін», яку він опублікував через рік, простежує його подорож з гір Монтани до Рейні-Маунтін в Оклахомі, шлях, яким йшли кайови. Вплив Момадея з 1960-х років не можна недооцінювати; завдяки своїй творчості він створив новий голос і нове місце для корінних американських письменників в американській уяві.

Значна кількість творів корінних американців тепер дозволяє ідентифікувати кластери творів на основі жанру, племінної приналежності, географії, теми, стилю, статі та сексуальних уподобань. Розквіт написання нехудожніх есеїв та літературної критики самими корінними американцями є гарною ознакою для майбутнього вивчення літератури корінних американців.

Найбільш помітною серед сучасних есеїстів є Елізабет Кук-Лінн з її збіркою «Чому я не можу читати Воллеса Стегнера» (1996) торкається ключових сучасних проблем, викликів та образ корінних американців у жорстких та сміливих виразах. Хоча Кук-Лінн, перш за все, є поетесою та письменницею-фантастом, вона представляє «племінний голос» (підзаголовок тексту), який не можна ігнорувати. Найголовніше, що література корінних американців завдячує своїм існуванням постійним та

яскравим усним традиціям [48, с. 95-115].

Найбільш поширені літературні жанри корінних американців: історії про походження та виникнення; історії культурних героїв – пояснюють методи племені та певні дії; історичні наративи – використовуються для переказу історій, легенд, історії племені; розповіді про обманщиків – використовують вигаданих персонажів для порушення правил, зазвичай доводячи або спростовуючи племінні правила. Інші теми, поширені в літературі корінних американців 20-го століття, варіюються від асиміляції до апокаліптизму [32, с. 1765-1685].

Асиміляція корінних американців та їхня культурна трансформація виникли як прямий результат європейської імміграції та християнського євангелізму, а індіанські школи-інтернати були засновані ще в 1879 році в спробі залучити корінних американців до західного суспільства. Опір корінних американців через релігійні та культурні рухи історично призвів до наслідків, про що свідчить різанина у Вундед-Ні (1890). Настрої, що стояли за цими рухами, часто відображалися в письменстві корінних американців у першій половині 20-го століття [18, с.46].

Фактично, корінні американські письменники створили багато поезії та прози, що продовжує творчу роботу, що сягає корінням у безперервну лінію до її давніх витоків. Оскільки корінні американці використовували магічну мову в різних піснях, заклинаннях та чарах, щоб контролювати свій світ, зазвичай пісні співали, щоб викликати дощ та забезпечити рясний врожай, чари, щоб вилікувати хворобу та полегшити біль, заклинання, щоб подолати ворога, завоювати неохочого коханого.

Мова, яку використовували корінні американці, закликала духів неба, землі та вітрів. Їхні прозові оповідання були короткими розповідями про їхнє людське походження, про їхніх героїв чи шанованих шахраїв, про відвідування їхніх богів або пророцтва. Оскільки мова високо цінувалась як феномен, красномовство було якістю, необхідною для лідерства. Донедавна їхньою єдиною, піднесеною мовою зафіксованого авторства була мова

корінних правителів у переговорах з білою людиною [64]. Домінантними темами є «образ на зраду», «горе через знищення їхньої культури» та «приниження поразки» тощо.

Корінний американський Ренесанс також висвітлив тему, яка характеризує значну частину сучасної літератури корінних американців: тему відчуженого головного героя-чоловіка, який повертається до своєї резервації після самотнього життя в доміантному суспільстві та опиняється між двома світами, шукаючи життєздатну ідентичність. Зовсім недавно письменники та критики намагалися вийти за межі конфлікту між традицією та асиміляцією, який характеризує значну частину творів корінного американського Ренесансу [14].

Такі письменники, як Луїз Ердрич, Томас Кінг, Грег Сарріс та Джеральд Візенор, використовують постмодерністські стратегії та теми, такі як гібридність та фрагментація, щоб дослідити нові можливості для ідентичності корінних американців. Розгорнулася дискусія щодо переваг та недоліків підтримки більш сепаратистської, націоналістичної ідентичності корінних американців порівняно з акцентом на гібридній, «змішаній» ідентичності, яка поєднує елементи культур корінних американців та мейнстріму [25, с. 105-115].

Отже, літературний процес США є надзвичайно багатоманітним і неоднорідним. Очевидно, що поняття канону американської літератури перебуває в процесі трансформації, що базується на перенесенні основного фокусу розгляду з євроцентричного, яке бачилося як універсальне, до такого, що враховує культурну багатоманітність США.

1.2 Транскультуралізм як альтернативний підхід до вивчення культури американських індіанців

Теорія транскультурації відрізняється від інших теоретичних поглядів на культуру корінних американців, що зустрічаються в літературі, принаймні

двома важливими способами. Першочергово, ця теорія спеціально розроблена як спосіб розуміння освітнього та культурного досвіду корінних американців. Під час процесу транскulturації людина починає покладатися на сильну племінну ідентичність та розширювати її, щоб закріпити свої особисті цінності, напрямки руху та цілі [38, с. 27-35].

Культурна апропріація часто згадується, але недостатньо теоретично досліджується в критичних риторичних та медіа-дослідженнях. Визначається як використання символів, артефактів, жанрів, ритуалів чи технологій культури представниками іншої культури, і може бути розділена на чотири категорії: обмін, домінування, експлуатація та транскulturація. Хоча кожен із цих типів можна розуміти як релевантний до певних контекстів чи епох, транскulturація ставить під сумнів обмежений та власницький погляд на культуру, вбудований в інші типи апропріації.

Транскulturація постулює культуру як реляційне явище, що складається з актів апропріації, а не як сутність, яка просто бере участь у апропріації. Існують суперечності між необхідністю кинути виклик есенціалізму та використанням есенціалістських понять, таких як власність та деградація, для критики експлуатації колонізованих культур. Водночас, треба розуміти, що транскulturальність зовсім не означає уніфікацію. Навпаки, вона ймовірно пов'язана з виробництвом різноманітності. Так формується новий тип різноманітності: розмаїття культур і форм життя, кожна з яких виникає внаслідок транскulturальних проникнень. У динамічному процесі транскulturації культури не зливаються, а взаємодіють у невпинному культурному полілозі [32, с. 1780-1805].

Визначення поняття «культура» в Америці, безумовно, різнилися залежно від різних соціально-історичних контекстів, але на відміну від сучасних європейських версій, які роблять більший акцент на національному вимірі терміну, специфіка ситуації в Америці була визнана лише нещодавно, тобто у 20 столітті, у типовому визначенні, здатному охопити їхню справжню континентальну ідентичність [10, с.89-100].

Враховуючи їхню власну позицію щодо європейської модерності, своєрідність їхньої культури, а також культурну еволюцію та розвиток в Америці, було потрібне визначення, яке б відповідало їхньому власному історичному розвитку. І хоча «національне» визначення культури було розроблено по всій Америці протягом 19 століття, паралельно з визначенням інституцій європейської модерності відповідно до моделі гомогенізованого етнічного та мовного походження, лише завдяки сучасному переосмисленню культури в Америці така модель була переоцінена та розкритикована, враховуючи спадщину населення, яке раніше не було включено або було недостатньо визначено в попередніх визначеннях цих національних культур [25, с. 105-115].

Транскультурація в літературі США являє собою процес, при якому різні культурні елементи (цінності, традиції, мова, ідентичність) взаємодіють, переплітаються та трансформуються під впливом міжкультурного контакту, що відображається у творах американських письменників з різним походженням. Це виявляється у зображенні іммігрантів, їхніх нащадків, а також представників корінних народів та інших культурних груп, які адаптуються до американського суспільства, водночас зберігаючи та змінюючи власну культурну спадщину. Література США стала майданчиком для дослідження цих складних процесів, показуючи, як індивіди та спільноти створюють нові, гібридні форми культури в новому контексті [19, с.155].

У випадку транскультурації культурні елементи створені з та/або кількома культурами, такими, що ідентифікація єдиної культури походження є проблематичною, наприклад, множинні культурні апропріації, структуровані в динаміці глобалізації та транснаціонального капіталізму, що створюють гібридні форми. Доцільно погодитися із тезою, що не варто ототожнювати глобальну культуру з транскультурою, однак не можна заперечити той факт, що часто саме глобалізаційні процеси активізують транскультурацію та додають елементи масової культури в будь-які гібридні утворення [22, с.51].

Найактивніше питання транскulturації обговорюються в дослідженнях, присвячених письменникам-емігрантам, транспатріантам, діаспорним письменникам. Можна стверджувати, що транскulturна перспектива у випадку письменників-американських індіанців дозволяє обійти класичні опозиції між колонізованими та колонізаторами, етнічністю та панівною культурою. Перебуваючи на межі культур, індіанські письменники прагнуть зберегти свою культуру, однак не можуть уникнути впливу домінантної культури.

Ключовими аспекти транскulturації в літературі США можна виділити:

1) культурний конфлікт та ефект «змішування»: літературний дискурс демонструє поєднання різних світоглядів, цінностей і культурних норм, що потенційно може як призводити до конфліктів, так і сприяти формуванню змішаних культурних практик, які стають частиною американського досвіду;

2) збереження ідентичності й адаптація: автентичні літератори доволі часто описують у творах боротьбу головних персонажів за збереження власної культурної ідентичності, при одночасній болісній спробі адаптуватися до нового культурного оточення в США;

3) гібридна ідентичність: наслідком процесу транскulturації позиціонується формування «гібридної ідентичності», за якої особистість не належить цілком до однієї культури, водночас, формує змішану ідентичність під впливом поєднання різних культурних впливів;

4) значимість мови: феномен мови вбачається одним із базових компонентів процесу транскulturації, при цьому в літературі відображаються і способи використання автентичної мови, і процес опанування нової, а також результат синергії двох різних мовних площин [32, с. 1780-1805].

Викладене вище розуміння транскulturації є важливим для розуміння місця творчості корінних американських письменників у загальному літературному процесі. Літературний доробок письменників-американських

індіанців у мистецькому просторі США, знаходиться на місці злуки племінної, американської, паніндіанської та глобальної культур. При цьому транскультурація як альтернативна парадигма розгляду культури та літератури північноамериканських індіанців не суперечить іншим підходам до потрактування культурних об'єктів.

1.3 Своєрідність художнього простору в культурах корінних народів Північної Америки

Своєрідність художнього простору в культурах корінних народів Північної Америки полягає в його духовній та символічній прив'язаності до природного світу, де архітектура, мистецтво та ритуали невід'ємно переплітаються з ландшафтом, створюючи взаємодію між фізичним і метафізичним простором. На відміну від європейських культур, які часто відділяли себе від природи, корінні народи сприймали простір як живий, наділений свідомістю та наповнений силами, тому їхні художні простори були спрямовані на гармонізацію з цим світом.

Ключовими особливостями художнього простору корінних народів Північної Америки вбачаються: символізм та духовність; зв'язок з природою; динамічність і трансформація. На відміну від лінійного європейського мистецтва, корінні народи часто використовували множинну перспективу, яка відображала різні точки зору та взаємозв'язки, де кожен елемент мав своє місце і функцію в рамках цілого [10, с. 89-100].

Культура індіанських племен – це жива тканина, зіткана з міфів, ритуалів та повсякденних звичаїв. У багатьох племенах, як у лакота (частина Сіу), тотемні тварини символізували духовних керівників, а танці сонця були актами самопожертви, де воїни танцювали дні без їжі, відшукуючи видіння. Ці традиції були статичними; вони еволюціонували, як річка, що змінює русло, але зберігає силу. Музика і мистецтво грали ключову роль - флейти з кісток і барабани зі шкур створювали ритми, що об'єднують громаду. У

племенах пуебло жінки майстрували кераміку із геометричними малюнками, що розповідають історії предків [39, с. 145-155].

Релігія була пантеїстичною: духи мешкали у всьому, від гір до річок, і шамани, як і племенах апачі, проводили церемонії з галюциногенними рослинами на лікування. Сучасні фестивалі як пау-вау оживають із танцями у яскравих регаліях, де перо орла символізує честь.

Їжа теж була культурним маркером: кукурудза, бобові та гарбуз формували "три сестри" у сільському господарстві ірокезів, втілюючи ідею взаємозалежності. Ці традиції передавалися усно через оповідання біля вогнища, де старійшини малювали картини слів, які запалювали молодих уяву. Для корінних американців земля — це не просто місце проживання; це джерело засобів до існування, духовності та культурного натхнення [10, с. 89-100].

Ранні зустрічі західних людей з індіанською культурою призвели до численних хибних уявлень про усні традиції корінних американців. Більшість літератур корінних американців до контакту з європейцями належали до усної традиції. Твори спочатку задумувалися для драматичного представлення, часто з музикою та танцями, і як тексти пісень, а не як тексти для друкованої сторінки [22, с. 46-51]. Деякі корінні народи робили піктографічні записи, але це було нетипово.

Західні читачі помилково дійшли висновку, що література американських індіанців, яка характеризувалася повторенням та сильним паралелізмом пісень та ораторського мистецтва, була примітивною. Література корінних американців була язичницькою. Починаючи з іспанських дослідників, європейці придушували та знищували культурні творіння індіанців. Велике розмаїття культурного життя корінних американців було значною мірою замінено європейськими мовами та культурою, а також численними стереотипами, які виявилися надзвичайно стійкими [32, с. 1770-1775].

Ключовою темою індійського літературного відродження кінця ХХ

століття є те, що мова є підтвердженням виживання. Наприклад, використання Велчем екзистенціальних та сюрреалістичних образів досліджує абсурдність життя в резервації та важливість контексту для встановлення ідентичності. Ці ідеї досліджуються у творах Велча «Їдучи по Землі, хлопчику сорок: вірші» (1971) та «Зима в крові» (1974). Сілко та Аллен досліджують мультикультуралізм в житті індіанців як джерело болю та сили; прикладом цього є «Ceremony» Сілко (1977) [29, с.85-90].

Робота Візенора пропонує його заклик до «літератури виживання», щоб протидіяти тому, що він називає «явними манерами». Він вказує на сучасні ускладнення національних, племінних та мультикультурних способів читання літератури корінних американців. Подібним чином, нелінійні, поліфонічні сімейні саги романістки Луїз Ердрич включають рідні слова в переважно англійський наратив. Наслідком цього є відтворення традицій оповіді народу оджибве та повернення й прославлення корінної мови, що саме по собі є актом виживання та непокори [26, с. 95-102].

Багато дискусій стосуються письменницької діяльності корінних американців, яка прагне виразити неромантизовану спорідненість із плеканими традиціями. Деякі письменники-корінні американці прагнуть впровадити традиції корінних американців у ширшу американську свідомість; інші виступають за відокремлення від домінуючої культури, бажаючи зберегти індіанські традиції приватними та ізольованими [23, с. 239-240]. Сепаратисти рішуче критикують білих авторів, які пишуть про індіанські цінності, ритуали та релігійні символи. Для деяких індіанських поетів конфлікт щодо примусового використання англійської мови та культурного імперіалізму є нерозв'язним. Білі автори, які пишуть про індіанські теми, зокрема Тоні Хіллерман та Барбара Кінгсолвер, отримують різний ступінь схвалення з боку індійських читачів.

Ще до колонізації територія, яка стала Сполученими Штатами, була країною, в межах якої співіснували сотні різних культур, мов і традицій корінних американців. Не існує універсального визначення «корінних

американців», нічого, що вписувалося б в одну однорідну картину. Натомість ми маємо прекрасну мозаїку спільнот, кожна з яких має свою унікальну історію [39, с. 145-155].

Кожне плем'я має свої традиції та спосіб життя, які такі ж унікальні та прекрасні, як і різноманітні ландшафти, з яких вони походять. Ці племена походять з різних регіонів та середовищ, і це розмаїття відображається в їхніх традиціях та способі життя. Кожна культура нерозривно пов'язана з землею. Вона формує їхню ідентичність, духовність та культурні практики. Від традиційних страв до мистецтва та матеріалів, що використовуються в регаліях, земля залишає свій слід на кожному аспекті їхнього життя [22, с. 46-51].

Для багатьох культур корінних американців спадщина – це жива бібліотека, що передається не через письмові тексти, а через багату та глибоко вкорінену усну традицію. Історія, духовні цінності та культурні знання дбайливо передаються від покоління старших до молоді через оповіді. Це гарантує, що унікальна історія та ідентичність кожного племені продовжують бути почутими. Ця традиція часто виходить за рамки усних слів і поширюється на мистецтво, де церемоніальні та функціональні предмети прикрашаються символами, що представляють історії предків та зберігають історію племені для майбутніх поколінь [32, с. 1756-1830].

Основою багатьох корінних американських суспільств є родинні зв'язки, складна мережа взаємин, яка поширюється далеко за межі безпосередньої родини на весь клан і плем'я. Ця структура визначає ролі та обов'язки окремої людини в групі, створюючи сильне почуття відповідальності та спільноти. Цей глибокий акцент на колективі сприяє першорядній цінності гармонії в громаді, що призводить до того, що багато традиційних форм управління надають перевагу рішенням, заснованим на консенсусі, які забезпечують благополуччя всіх членів.

У всіх культурах корінних американців старійшин шанують як живі бібліотеки своїх громад, завданням яких є захист величезної колекції знань,

від давніх історій до точних діалектів їхніх рідних мов. Служачи вчителями та наставниками, вони виступають важливим містом між минулим і майбутнім, забезпечуючи передачу культурної ідентичності та цінностей наступному поколінню [32, с. 1782-1790].

Церемонії та ритуали життєво важливі для зміцнення зв'язків у громаді та духовних вірувань у житті корінних американців. Мабуть, найпомітнішим з них сьогодні є Пау-вау, яскраві міжплеменні зібрання, де громади святкують свою культуру за допомогою гри на барабанах, співу та традиційних танців. Ще однією поширеною практикою є церемонія Пот-Лодж, потужний ритуал духовного та фізичного очищення, який використовується багатьма народами, часто як підготовка до інших священних подій. На Тихоокеанському Північному Заході громади проводять церемонії Потлач, великі заходи, зосереджені на святкуванні або вшануванні померлих. Хоча кожна з них унікальна, ці різноманітні практики слугують наріжним каменем для культурного самовираження та духовного життя.

Регалії племен лакота – це ще одне яскраве відображення їхнього зв'язку з землею. Пір'я, яке часто беруть з місцевих птахів, таких як орли та яструби, є визначною особливістю регалій лакота. Це пір'я є не лише символами сили та духовності, але й демонструє глибоку повагу до крилатих істот, що населяють їхнє середовище.

Тканини, що використовуються в регаліях лакота, часто містять візерунки та дизайн, натхненні навколишнім середовищем. Наприклад, традиційні ковдри лакота із зірками мають складні геометричні візерунки, що нагадують нічне небо або природні утворення ландшафту. Одна з найсвятіших церемоній серед лакота – це Танець Сонця. Ця багатоденна церемонія відбувається влітку, включає танці та духовні практики та служить глибокою даниною їхньому зв'язку із Землею та Всесвітом. Це вражаюче проявлення віри та відданості. Сьогодні цей ритуал залишається важливою частиною культурної та духовної ідентичності лакота [32, с. 1756-1830].

Культура корінних американців – це скарбниця традицій, мов та

духовності. Це частина багатой спадщини Америки, яка часто залишається прихованою в тіні масового суспільства, невідомою або незрозумілою. Одна з вагомих причин полягає в тому, що культура корінних американців є свідченням глибокого багатства історії країни. Тільки в Сполучених Штатах існує понад 500 визнаних племен, а різноманітність традицій американських індіанців є свідченням багатства людського досвіду.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи огляд основної проблематики теоретичного підґрунтя транскulturизації простору традицій у сучасній північноамериканській літературі, слід зазначити, що літературний процес США є надзвичайно багатоманітним і неоднорідним. Очевидно, що поняття канону американської літератури перебуває в процесі трансформації, що базується на перенесенні основного фокусу розгляду з євроцентричного, яке бачилося як універсальне, до такого, що враховує культурну багатоманітність США. У літературному дискурсі розгорнулася дискусія щодо переваг та недоліків підтримки більш сепаратистської, націоналістичної ідентичності корінних американців порівняно з акцентом на гібридній, «змішаній» ідентичності, яка поєднує елементи культур корінних американців та мейнстріму.

Транскulturизація в літературі США являє собою процес, при якому різні культурні елементи (цінності, традиції, мова, ідентичність) взаємодіють, переплітаються та трансформуються під впливом міжкультурного контакту, що відображається у творах американських письменників з різним походженням. Це виявляється у зображенні іммігрантів, їхніх нащадків, а також представників корінних народів та інших культурних груп, які адаптуються до американського суспільства, водночас зберігаючи та змінюючи власну культурну спадщину. Література США стала майданчиком для дослідження цих складних процесів, показуючи, як індивіди та спільноти створюють нові, гібридні форми культури в новому контексті.

Ключовими аспекти транскulturації в літературі США можна виділити: культурний конфлікт та змішання, адаптацію та збереження ідентичності, гібридну ідентичність. Особлива роль відводиться мові, котра одним із ключових елементів транскulturації, а література показує, як люди використовують свою рідну мову, як вони вивчають нову, а також як виникають нові мовні форми, що поєднують елементи різних мов.

РОЗДІЛ 2

ПОРІВНЯННЯ РЕПРЕЗЕНТАЦІЙ КОРИННОЇ ТА ЗАХІДНОЇ ТРАДИЦІЙ В РОМАНАХ «LAROSE» ЛУЇЗ ЕРДРИЧ ТА «CEREMONY» ЛЕСЛІ МАРМОН СІЛКО

2.1 «Посередниці між двома світами»: центральні геокультурні топоси творчості Луїз Ердріч та Леслі Мармон Сілко

Проблема належності письменника до певної літературної традиції стає в наш час однією з найбільш актуальних, що пов'язано з процесами активної глобалізації. Численні дискусії в цьому контексті викликає творчість Луїз Ердріч та Леслі Мармон Сілко.

Луїз Ердріч, член племені чіппева гори, відома як письменниця, центральне місце в творах якої відводиться протистоянню автентичності корінного населення Америки європейській колонізації. Критики неодноразово порівнювали Ердріч з такими письменниками, як Вільям Фолкнер, відзначаючи яскраву особливість їхніх відповідних вигаданих, інтертекстуальних світів, а також ширші національні та транснаціональні проблеми, що діють у високо локалізованих умовах. Зосереджуючи традиційні стосунки анішінабе з землею у своїх творах, Ердріч створює радикально підригну взаємодію з темами пейзажу, карт та кордонів, що викликає деколоніальний опір [34].

Ключем до розуміння творчості Луїз Ердріч є концепція транскультурності. Активної критики індіанська автентичність Луїз Ердріч також часто зазнає у зв'язку з постмодерністською стилістикою, що характеризує її творчість. Луїз Ердріч пише про індіанський досвід з індіанських позицій, переосмислює колоніальні стратегії стирання індіанської історії, деструктивний вплив католицизму та апокаліптичний досвід втрати землі й переселення [37].

Мовне питання – ще один чинник, що дозволяє нам говорити про

транскультурні тенденції у творчості Луїз Ердріч. Написані англійською, тексти письменниці повсякчас містять вкраплення мови анішинаабе, а також індіанські імена, назви місць, символіку. Оджібве та змішана кров, а також середовище резервацій корінних народів – це дві ключові теми в усій творчості Ердріч [41].

У своїх творах, зокрема в романах, вона створила наративи, які демонструють її успішну здатність створювати світи корінних американців, описувати міфологію та концепції корінних народів, а також створювати переконливе уявлення про корінних американців для читачів, які не є носіями мови. Ердріч створює світ корінних американців у своїх оповіданнях таким чином, щоб запропонувати будь-якому читачеві зрозуміти культуру оджібве, яку вона показує. Але саме спосіб, у який Луїз Ердріч розповідає свої історії, затягує читача глибоко в її світ, щоб він повністю розчинився у ньому. Магія творчості Ердріч походить від поєднання її оповідних технік та впливу її коренів оджібве [34].

Один із впливів романів Ердріч на читачів, для яких мова не є рідною, полягає в можливості розширити свій світогляд на культуру рідного краю. Цей світогляд можна розширити, зокрема, якщо подумати про те, як Ердріч грається з тим, що є магічним, а що реальним у літературному реалізмі. Деяка критика, висловлена щодо творчості Ердріч, полягає в тому, що це просто магічний реалізм. Але таке маркування лише применшує те, що насправді відбувається в творах Ердріч. Луїз не класифікує свої твори як «магічний реалізм», але каже, що все, що вона пише, «може бути правдою, і я намагаюся переконатися, що є якийсь спосіб, яким це може бути правдою» [37].

Ердріч жодного разу не представляє читачеві реальну сцену, яка показує нам щось неймовірне, але натомість відтворює численні наслідки. Для американських читачів значна частина подій в оповіданнях Ердріч здається магічною або нереальною. Але це тому, що ці читачі не були виховані так, щоб сприймати історії в рамках рідної культури як реальні.

Організація романів Ердріч передбачає написання у форматі коротких оповідань, що сприяє унікальному стилю оповіді авторки. Це не дивно, враховуючи той факт, що Ердріч розпочала свою письменницьку кар'єру з віршів та оповідань, а потім перейшла до роману, щоб повніше розвинути свої історії. Ще однією особливістю оповіді, яка сприяє стилю оповіді Ердріч, є те, що її історії розповідаються не лінійно, як більшість романів, а в послідовності [41]. Завдяки способу написання своїх оповідань, Луїз Ердріч дозволяє як не-носіям, так і носіям мови відчувати зв'язок з її історіями. Оскільки вона має особистий досвід спілкування з усною традицією оджибве у власній родині, персонажі її оповідань перетворюються на оповідачів, а читачі – на слухачів [34].

Особливості світобачення Луїз Ердріч як письменниці американсько-індіанського походження, так само як і більшості авторів індіанської літератури, виявляються насамперед у тому, що простір і пов'язана з ним образність стають визначальною складовою поетики тексту. За таких умов естетичне осмислення простору перетворюється на один із провідних інструментів деколонізації свідомості: воно допомагає утримати й переосмислити ідентичність, зібрати по частинах роздроблений універсум, символічно повернути собі право на простір у ситуації зіткнення й конфлікту культурних світів.

Ця взаємодія реалізується через низку ключових геокультурних топосів, які простежуються не лише у творах Ердріч, а й у прозі багатьох інших авторів-індіанців. Центральним серед них постає топос резервації, що вбирає в себе локуси сакральних центрів і дому, а також образи природних ландшафтів, шляхів і міста. У романах Л. Ердріч ці простори розкривають свій потужний семіотичний потенціал: вони полемізують зі стереотипними євроамериканськими уявленнями про «індіанський простір» і водночас легітимізують право корінних народів на повноправну присутність у культурному полі США.

Особливої ваги для письменниці набуває репрезентація міста як

простору, в якому індіанка може вкоренитися. Таке художнє рішення підважує анахронічну символічну межу між резервацією та містом, де останнє традиційно зображували як ворожий, чужий індіанцям простір, а міські індіанці залишалися невидимими в урбаністичному ландшафті.

Її твори багатогранні, коли йдеться про всіх персонажів та різні сюжетні лінії, які вона створює, щоб утворити один гігантський наративний світ, побудований як під впливом її коренів оджибве, так і її німецько-американського коріння. Те, як вона почувалася через свою суперечливу спадщину, також проявилось в персонажах її оповідань. У кожную деталь своїх романів авторка включила культуру, історію та традиції оджибве, що певним чином є відкриттям самої себе, водночас слугуючи для розуміння культури, яку вона описує своїм читачам.

Отже, можемо стверджувати, що амбівалентність художнього світу Ердріч є проявом транскультурності. Письменниця маневрувати між статусом індіанської етнічної авторки та визнаної представниці американського мейнстриму. Саме позиції транскультурності, які дозволяють відмовитися від полюсної бінарної ідентифікації та охопити будь-які прояви культурної та етнічної амбівалентності у творчості письменниці, що має змішане походження та живе на кордоні між декількома культурами, дають можливість визначити місце Ердріч у контексті діалогу індіанської літератури та американського мейнстриму [37].

Леслі Мармон Сілко, нащадок двох різних культур, виросла в культурі пуебло та на околицях білої культури. Її будинок стояв на краю резервації лагуна-пуебло. З самого раннього віку вона була оточена писемним словом та усною традицією культури пуебло. Вона була людиною змішаної раси – індіанкою лагуна-пуебло (плем'я, що розмовляє мовою керес), англоамериканкою та мексиканською американкою, і через змішану кров їй не дозволялося брати участь у різних племінних ритуалах або приєднуватися до жодного з релігійних товариств пуебло. Будучи школяркою, їй не дозволялося брати участь у дитячих іграх, її тримали на узбіччі [29].

У дитинстві Сілко дізналася багато традиційних історій народу лагуна від своєї бабусі, яку вона називала А'му, тітки Сьюзі та дідуса Хенка. В результаті Сілко найсильніше ототожнювала себе зі своїм походженням з лагуна-пуебло. «Я маю змішане походження, але те, що я знаю, це лагуна», – сказала вона в інтерв'ю Нафізі Ніколс у 1997 році.

Мультикультуралізм, якість приналежності до двох різних культур одночасно, нелегко прийняти, і він має як позитивні, так і негативні конотації, оскільки його можна інтерпретувати або як нову, оригінальну перспективу, що чекає на дослідження та дослідження, або як причину відчуження та відчуження. Через своє кровне походження та освіту, а також через те, що вона приймає білу літературну форму та пише англійською мовою, Сілко знаходиться між двома культурами, і її творчість намагається створити місток порозуміння між двома світами, в яких вона орієнтується [52].

Сілко наголошує на необхідності повернення до ритуалів та усних традицій минулого, щоб заново відкрити культурну ідентичність. Герой роману «Ceremony» Тайо усвідомлює, що його ідентичність пов'язана з ідентичністю лагуни, з чимось більшим, ніж його власна психіка. Саме це розуміння призводить його до одкровення того, ким він є, як член своєї традиційної культури. Тайо усвідомлює, що він має ідентичність та цілісну сутність лише остільки, оскільки є невід'ємною частиною спільноти корінних американців. Він відмовляється підтверджувати англо-американський стереотип п'яного та переможеного індіанця, а натомість ідентифікує себе з архетипом героя, який приносить зцілення та дари спільноті [60].

Надзвичайно важливими в ритуальному процесі зцілення героя, який Сілко вписує у свій текст, є малюнки на піску та співи – церемоніальні обряди зцілення, що закликають духовні сили [7]. Церемонії зцілення корінних американців вимагають, щоб пацієнт відтворював міфологічні події як необхідний засіб ідентифікації. Коли пацієнт відтворює пригоду героя, його ідентифікація з архетипом героя є повною. Час зупиняється – цей світ

поступається місцем міфу та легенди, поєднанню природного та надприродного, і людина починає ототожнюватися з архетипом – і в цьому процесі всі дисгармонії зцілюються.

У художній літературі корінних американців домінує лімінальність. Позиція героїв між культурами корінних народів та білих дозволяє їм отримати доступ до традиційних культурних та духовних цінностей, які допомагають сформувати етнічну культурну ідентичність, яка, однак, протягом історії руйнується через конфліктні стосунки з білою культурою. У своїх романах та оповіданнях Леслі Мармон Сілко конструює зону контакту між різними культурами, в якій не лише персонажі знаходять засоби міжкультурної комунікації, а й читачі, що належать до білої культури, мають доступ до архетипного та міфічного світу, який функціонує на цінностях, що відрізняються від цінностей, що керують євроамериканським світом [42].

Через усну традицію кожне покоління корінних американців передає історію та міфи племені у церемоніальний спосіб. Сілко використовує усне оповідання у своїх творах і стверджує, що усна традиція, в якій історії змінюються з кожним оповідачем у кожному новому контексті, є життєвою силою спільноти, оскільки вона зберігає ідентичність корінних американців, пов'язуючи минуле з сьогоденням.

«В одній історії є багато інших історій. Завжди, завжди існує ця динаміка об'єднання подяки, взаємозв'язку речей» [42]. Сілко інтегрувала традиційні усні історії свого народу в літературні форми роману та оповідання. Вона створила гібридну форму, в якій легенда взаємодіє та веде діалог із сучасною реальністю у складній постмодерній формі. Магічний реалізм переплітається з духовним світом у міфічній традиції її культурного регіону.

Письменниця визнає попередній культурний дискурс та просуває культурний діалог і розмову. Вона використовує епістемологічну основу двох культурних традицій, щоб висвітлити та збагатити одна одну. Її намір у її роботі є посередницьким, оскільки вона намагається перекласти мову

Іншого, щоб дозволити некорінним та корінним читачам зрозуміти культурні коди одне одного [52]. Її текст заохочує білих читачів схвалити епістемологію корінних американців, а також оцінити нові структури значення та вираження, які створює посередництво.

Вторгнення Сілко на територію євроамериканської академії та цивілізації збагатило літературу корінних американців Південного Заходу. Її творчість функціонує як символ оновлення через зв'язок із зовнішніми силами та створює міст порозуміння між різними культурами з різними кодами та цінностями.

2.2 На перехресті культурних просторів: світ роману Луїз Ердріч «LaRose»

Луїз Ердріч – одна з найвидатніших авторок США, що має автентичне американське коріння. Її твори розкривають її походження, сім'ю та походження. Батько письменниці був німецьким американцем за походженням, а мати – корінною американкою чіппева. Обидві лінії походження мали величезний вплив на особистість авторки та її творчість, оскільки вона вважає себе між двома світами, до яких належала. Її останній роман «LaRose» був опублікований 10 травня 2016 року. Він складається з п'яти частин, які розташовані не в певному порядку [26].

У романі представлено конфлікт між сучасною та євроамериканською та корінною американською культурами. Дія роману відбувається у вигаданому містечку на території американських оджибва. Письменниця використовує багатьох оповідачів, щоб створити насичений образ оджибва. Обставини, з якими стикаються персонажі, базуються на болісній історії корінних американців. Луїз Ердріч представляє далекоглядну стандартну версію історії спілкування корінних американців та євро-американських громад через погляд кількох оповідачів та короткий цикл оповідань [8].

У романі «LaRose» Луїз Ердріч простежує долю п'яти поколінь родини

ЛаРоуз, вибудовуючи наратив у фрагментованій, дезінтегрованій формі. Така композиційна розірваність увиразнює внутрішню розладнаність персонажів і водночас репрезентує клан, який намагається зібрати до купи рештки власної культури після травматичного досвіду насильницької асиміляції. Як і в інших текстах письменниці, у «LaRose» сучасна американська реальність накладається на епістемі корінних народів та їхню історичну пам'ять, унаслідок чого виникають гібридні смислові конструкти. Вони передають специфіку корінно-американських способів мислення й водночас артикують універсальний досвід особистості.

Проза Ердріч характеризується перетином і переплетінням численних шляхів, які маркують переміщення героїв як умовно-реальними територіями Північноамериканського континенту, так і містичними вимірами, змодельованими відповідно до уявлень міфології оджибве [34]. Естетичне осмислення простору в літературі авторів, що належать до північноамериканських індіанців, істотно пов'язане з категорією руху, адже історія континенту значною мірою є історією мобільності та переселень. Мобільність як одна з епістемологічних опор світобачення багатьох племен постає через наративи про міграції та через номадизм як особливий спосіб зв'язку з простором, коли вкорінення відбувається не в «точках», а в шляхах.

У «LaRose» постномадизм, що є сучасним відлунням традиційного для індіанців способу досягнення простору, реалізується через просторові образи шляхів сполучення. Архітектоніка роману нагадує палімпсест: різновікові образи та культурно зумовлені смисли нашаровуються на сучасні структури й форми, не зникаючи повністю, а проступаючи крізь них на різних рівнях. У такий спосіб формується єдиний транскультурний простір, де минуле й теперішнє співіснують у складній взаємодії.

Символіка сучасних транспортних засобів, змальована Ердріч, також повертає читача до давніх номадних патернів існування індіанців і водночас акцентує постномадні тенденції сучасного суспільства. В «LaRose» автомобіль набуває переважно позитивних конотацій і постає

багатофункціональним символом [37]. З одного боку, він маркує модерний світ із його культом швидкості й технічними засобами, що прискорюють рух; з іншого — слугує ознакою маскулінності та сили. Водночас автомобіль підкреслює ключове для персонажів прагнення до мобільності, до постійного перебування «в дорозі».

Якщо розуміти дорогу як універсальну метафору людського життя, то авто символізує можливість керувати власною долею — бажання, яке виявляють герої Ердріч. Утім, інколи транспортні магістралі й технічні атрибути подорожей не стільки дають відчуття контролю, скільки створюють ілюзію хаотичного, майже броунівського руху без чітко окресленого пункту призначення. Так, втеча Ландро та його друга Ромео зі школи-інтернату й їхні блукання в пошуках дому демонструють маршрути, що поступово втрачають логіку прямування й набувають рис кочового руху. Ця невизначеність траєкторій перегукується з традиційним кочовим способом життя народів Північної Америки.

Персонажі Луїз Ердріч постають як сучасні номади: вони часто не мають єдиного локусу, з яким могли б ідентифікувати себе, натомість їхня приналежність спрямована до ширшого простору — до землі та природи як «власного» топосу. В номадній картині світу дім як джерело особистісної та колективної ідентичності не зводиться до фіксованого місця; для багатьох індіанських народів ідентичність вкорінена в дорогах і стежках безмежних територій, якими колись мандрували їхні предки. Звідси випливає, що, куди б не прямували герої Ердріч, вони все одно залишаються в межах землі предків і в природному середовищі, яке їх живить і підтримує.

Дослідники зазначають, що топос міграції часто означає розрив із жорсткими структурами дому та нації, вихід за їхні межі й небажання обмежуватися ними [31, 33, 54]. Водночас мандрівки персонажів «LaRose» дорогами й автомагістралями вказують на символічне прагнення віднайти в сучасних реаліях номадні структури предків та повернути втрачене відчуття дому. Для цих героїв сучасний номадизм стає стратегією втечі від порожнечі

ворожого або «чужого» простору «недому» й спробою наблизитися до примарного, але бажаного «ідеального майбутнього».

Герої роману «LaRose» часто мандрували між різними культурами і світами, рятуючись втечею з місць домінування нової влади. Луїз Ердріч у романі демонструє критичні межі в житті персонажів, більшість з яких мають змішане походження та намагаються дотримуватись традицій обох культур. Незважаючи на співіснування обох культур, авторка переконує, що вони суттєво відрізняються між собою:

«Landreaux was a devout Catholic who also followed the traditional ways, a man who would kill a deer, thank one god in English, and put down tobacco for another god in Ojibwe. [...] His neighbour, Peter Ravich, had a big farm cobbled together out of what used to be Indian allotments. [...] He and Landreaux and their wives, who were half sisters, traded eggs for ammo. [...] Their children played together although they went to different schools.» [28] – укр. «Ландро був побожним католиком, який також дотримувався традиційних звичаїв, людиною, яка вбивала оленя, дякувала одному богу англійською мовою та палила тютюн для іншого бога мовою оджибве. [...] Його сусід, Пітер Равіч, мав велику ферму, збудовану з того, що колись було індіанськими наділами. [...] Він, Ландро та їхні дружини, які були зведеними сестрами, обмінювалися: яйцями на боєприпаси. [...] Їхні діти гралися разом, хоча й навчалися в різних школах».

У той же час, персонажі оджибве доволі безперешкодно синергізують обидві культури, що свідчить про безперешкодність ідентифікації оджибве.

Авторка обговорює сімейне ім'я ЛаРоуз, яке передається з покоління в покоління жінками в родині Еммалін:

«Girls were not named for flowers, as flowers died so quickly. Girls were named for deathless things - forms of light, forms of cloud, shapes of stars, that which appears and disappears like an island on the horizon.» [28] – укр. «Дівчат називали не на честь квітів, бо квіти так швидко вмирали. Дівчат називали на честь безсмертних речей — форм світла, форм хмар, форм зірок, того,

що з'являється і зникає, як острів на горизонті».

Загалом, із самим ім'ям ЛаРоуз безпосередньо пов'язаний певний фатум. Доля ЛаРоуз нерозривно пов'язана з болем і травмою, які переживе його родина. Очевидно, що авторка пов'язує таку неминучу травму з болючою історичною травмою свого народу, позиціонуючи життя оджибве синонімом болю.

За задумом авторки, лише паліативна сила історій у інтерпретації ЛаРоуз може зцілити родину:

«They had resisted using the name LaRose until their last child was born. It was a name both innocent and powerful, and had belonged to the family's healers. They had decided not to use it, but it was as though LaRose had come into the world with that name. There had been a LaRose in each generation of Emmaline's family for over a hundred years [...They] knew the stories, the histories.» [28] – укр. «Вони опиралися використанню імені ЛаРоуз, доки не народилася їхня остання дитина. Це було ім'я водночас невинне та могутнє, і воно належало цілителям родини. Вони вирішили не використовувати його, але було так, ніби ЛаРоуз прийшов у світ з цим ім'ям. У кожному поколінні родини Еммалін понад сто років був ЛаРоуз [...Вони] знали історії, передісторії».

Мотив подорожі у романі стає своєрідним квестом у пошуках неіснуючої домівки індіанців. Напрямок шляху героїв роману Луїз Ердріч і кінцевий пункт призначення залишаються невідомими, це не є конкретний локус. Вони рухаються не до чогось, а швидше від чогось.

Надприродна здатність душі покидати тіло й мандрувати різними світами та вимірами передається в роду між усіма, хто носить ім'я ЛаРоуз. Персонажі Ердріч по-різному використовують свої надприродні властивості залежно від того, в які часові координати вписує їх авторка. Хлопчик ЛаРоуз, у сучасному для читача світі, повинен навчитися використовувати стародавні шаманські здібності оджибве для того, щоб допомагати людям переходити Дорогою Смерті в інший світ.

ЛаРоуз, яка живе в епоху колоніального домінування, використовує

вміння власного духу мандрувати над землею як спосіб утечі від гнітючої атмосфери школи-інтернату. Вона часто залишає своє тіло, щоб полинути в небо та політати над землею, не маючи реальної можливості покинути школу-інтернат і повернутися додому:

«They sat on chairs made of air and fanned their faces with transparent leaves. They spoke in both languages. We love you, don't cry. Sorrow eats time. Be patient. Time eats sorrow.» [28] – укр. *«Вони сиділи на стільцях, зроблених з повітря, і обмахували обличчя прозорим листям. Вони розмовляли обома мовами. Ми любимо тебе, не плач. Смуток пожирає час. Будь терплячим. Час пожирає смуток».*

Західні колонізатори вважають себе найвищими та найосвіченішими людьми, тому це їхнє фундаментальне право – навчати неосвічених людей корінного американського суспільства. Але «LaRose» Луїз Ердріч чітко показує, що західні американці більше цікавилися землями, ніж цивілізацією корінних американців, і вони не могли досягти своєї мети без використання освіти як важливої зброї, оскільки освіта була єдиним засобом позбавлення корінних американців культурної спадщини та придбання їхніх земель [34].

Суворе реальність полягає в тому, що персонажі корінних американців у «LaRose», які мають певну культуру та кодекс життя, втратили своє визнання як окремого суспільства, в руках західних колонізаторів. Західні колонізатори здійснювали набіги на суспільство оджибва з наміром знищити їхні традиції та культуру. Вони окупували кожен інститут громади оджибва та завдали шкоди їхній корінній релігії, культурі та способу життя.

Школа-інтернат має негативний вплив на життя багатьох персонажів. Вони страждають від численних проблем через переміщення, залежність, хвороби, смерть близьких та втрату рідної мови, земель та культурного занепаду через систему освіти, яку західні колонізатори принесли для досягнення своєї мети [35, 53]. Очевидно, що в цьому випадку Луїз Ердріч робить спробу означити колоніальну травму, тоді як міфологічні коди та уявлення про людську тілесність служать засобом зцілення від неї.

Постколоніальність для етносів, що зазнали насильницьких переселень, зокрема й у випадку багатьох корінних народностей північноамериканських індіанців, – це історія втрат, що, як уже зазначалося, особливо драматично виражається у втраті дому. Часто ним може бути фізичний дім, але ще частіше це примусова розлука з рідним простором, що символізує захищеність, затишок, емоційний зв'язок [52].

Загалом, роман «LaRose» просякнутий біллю і протистоянням, що супроводжували життя корінного населення при примусовій трансформації культурних просторів. Підтвердженнями є цитати із твору:

«White people covered the earth like lice.» [28] – укр. «Білі люди вкрили землю, як воші».

«There was the unspeakable neatness of military preparation for violence.» [28] – укр. «Була невимовна акуратність військової підготовки до насильства».

«Loss, dislocation, disease, addiction, and just feeling like the tattered remnants of a people with a complex history. What was in that history? What sort of knowledge? Who had they been? What were they now? Why so much fucked-upness wherever you turned?» [28] – укр. «Втрати, виселення, хвороби, залежність і просто відчуття, ніби вони є пошарпаними залишками народу зі складною історією. Що було в цій історії? Які знання? Ким вони були? Ким вони були зараз? Чому стільки нісенітниць, куди б ви не глянули?»

«Information, long of reach, devastating, and as a side benefit, a substance with no serious legal repercussions, was superior to any other form of power.» [28] – укр. «Інформація, що мала великий охоплення, була руйнівною та, як побічний ефект, речовиною без серйозних юридичних наслідків, перевершувала будь-яку іншу форму влади».

«Sometimes energy of this nature, chaos, ill luck, goes out in the world and begets and begets. Bad luck rarely stops with one occurrence. All Indians know that. To stop it quickly takes great effort.» [28] – укр. «Іноді енергія такої природи, хаос, невдача, виходить у світ і породжує й породжує. Невдача

рідко припиняється одним випадком. Усі індійці це знають. Щоб швидко її зупинити, потрібні великі зусилля».

«In English, there was a word for every object. In Ojibwe, there was a word for every action. English had more shades of personal emotion, but Ojibwe had more shades of family relationships.» [28] – укр. «В англійській мові було слово для кожного предмета. В оджибве було слово для кожної дії. Англійська мова мала більше відтінків особистих емоцій, але оджибве мала більше відтінків сімейних стосунків».

«He was upset when pious land-grabbers declared that the Will of God was somehow involved in so effectively destroying Indians who squatted in the path of progress. Funny how often the Will of God puts a dollar in a pocket.» [28] – укр. «Він був засмучений, коли благочестиві загарбники земель заявили, що Воля Божя якимось чином причетна до такого ефективного знищення індіанців, які присіли на шляху прогресу. Цікаво, як часто Воля Божя кладе долар у кишеню».

Ця ідея цивілізації є не що інше, як спроба геноциду щодо культури корінних американців. Вона спричинила не лише травматичну історичну ситуацію, але й повне культурне відчуження.

2.3 Дослідження «Ceremony» Леслі Мармон Сілко: подорож крізь ідентичність

Роман «Ceremony» (1977) належить перу відомої американської письменниці індіанського походження Леслі Мармон Сілко (Leslie Marmon Silko) (нар. 1948). Поряд зі Скоттом Момадеем, Джеральдом Вайзенором і Джеймсом Велчем, Леслі Мармон Сілко входить до четвірки найвизнаніших майстрів американської індіанської літератури.

Роман з'явився в період «індіанського Відродження», що почалося в кінці 60-х років XX століття, коли численні акції протесту, що сколихнули суспільство Америки, пробудили в суспільстві великий інтерес до індіанської

культури, минулого і сьогодення індіанських племен, вивели проблему корінного населення на якісно новий рівень.

Положення корінних жителів північноамериканського континенту залишалося незavidним протягом багатьох десятиліть – життя в резерваціях, безправ'я, масове безробіття, алкогольна залежність були нормою і не залишали надій на відчутне поліпшення становища американських індіанців. Сполучені Штати Америки, які претендують на вирішення питань геополітичного масштабу, сповідують ідеали свободи, демократії, міжетнічної толерантності та поваги, мали невирішену гостру соціальну проблему власного корінного етносу у своїй державі [37, 40, 52].

Кожна національна меншина, етнічна група або народ бореться за своє виживання доступними йому способами. Автор роману, Леслі Сілко, пропонує своєрідне вирішення проблеми виживання корінного етносу Америки, де головне місце займає збереження ідентичності індіанців і самотутність їхніх давніх традицій. Сілко проектує шлях знаходження себе головним героєм на виживання всього людства.

Дія роману «Ceremony» відбувається на південному заході Америки, де природно переплітається широкий спектр культур, що називають цей регіон своїм домом. Сілко досліджує вплив англо-американської, лагуна-пуебло, мексиканської, навахо, японської та інших культур на цей регіон. У романі також пропонується дуже чітка аргументація щодо способів, якими представники різних культур можуть і повинні взаємодіяти.

Події в романі «Ceremony» розгортаються через кілька років після закінчення Другої світової війни в резервації індіанського племені лагуна Пуебло, до якого належить і сама Сілко. Головний герой, індіанець-напівкровка Тайо, брав участь у війні, потрапив у японський полон і тепер насилу повертається до мирного життя, позбавляючись за допомогою спеціального релігійного ритуалу від кошмарів, які постійно нагадують йому про військове минуле і загиблого кузена Роккі.

Тайо, який виріс у резервації, не витримує зіткнення із зовнішнім

світом: війною, технікою, жорстокістю. Йому складно знайти своє місце в світі: індіанці його відкидають, тому що він син білого, а самі білі з їх мораллю суперечать природі Тайо, який ввібрав дух індіанської резервації, що тісно пов'язує його з землею і звичаями предків.

Протягом усього роману, побудованого у вигляді чергування індіанських міфів і подій, що відбуваються в післявоєнній Америці, Тайо шукає фізичного і духовного зцілення, намагається знайти сенс свого життя. Спочатку він звертається до лікарів, але перебування в госпіталі не допомагає – його мучать бачення, які він не може відрізнити від реальності. Він бачить безславно загиблого кузена Роккі, який все життя мріяв вирватися з резервації і досягти успіху в світі, яким правлять білі. У глибині душі Тайо не вірить білим лікарям, тому що переконаний, що білі несуть у світ тільки руйнування і насильство.

Нездійсненність, ілюзорність сподівань індіанців, які пізнали інше життя завдяки військовій формі американського солдата, постійно приводить їх до пабів, де вони, напиваючись, живуть тільки тим, що згадують своє славне військове минуле, коли, як вони кажуть, «ми воювали за них» і відчували себе рівними білим.

Сидячи в пабах, Тайо розуміє, наскільки примарні бажання його друзів вписатися в суспільство білих на рівних умовах. Він розуміє, що людиною має рухати, перш за все, бажання бути самим собою, усвідомити свої корені, а не бажання уподібнитися вищій соціальній групі людей. Йому шкода своїх озлоблених і в той же час жалюгідних друзів, які прагнуть до примарних матеріальних благ і рівності з білими, але він не знаходить розуміння серед них, коли говорить про це.

У романі стверджується, що культури, які нетерпимі до культурного різноманіття, які прагнуть або чистоти, або панування, є руйнівними. Роман зображує «білу культуру» саме в цих термінах, зображуючи її зосередженою виключно на багатстві та домінуванні, і в результаті не виявляє поваги до інших культур чи самої землі.

Роман показує, як білі американці використовують, відкидають та дискримінують будь-яку іншу групу, і прямо пов'язує білу культуру зі світоглядом, який призведе до руйнування, чи то через бездумні та жадібні методи ведення сільського господарства, що посилюють посуху, чи то через логіку, засновану на домінуванні, яка може призвести до створення та використання такої зброї, як атомна бомба.

Однак, хоча атака роману на те, що він вважає «білою культурою», є невинною, він також зображує багатьох корінних американців, які вірять у необхідність своєрідної расової чистоти корінних американців, з таким же руйнівним ефектом. Тітка, наприклад, ненавидить Тайо за його «полукровку» від матері-пуєбло та білого батька, і зневажає стосунки свого брата Джосії з мексиканкою. Емо, зі свого боку, ненавидить Тайо за те, що він наполовину білий, і прагне його вбити. В обох випадках наполягання на расовій чистоті в романі призводить лише до розпаду та руйнування сімей і корінних американських громад загалом.

На відміну від домінування однієї культури над іншою або повного розділення культур, роман бачить надію в гібридності – перетині культурних кордонів з повагою до того, що робить кожну культуру унікальною. Знову і знову роман зображує змішання культур як ознаку сили. Зелені очі Тайо, ознака його змішаної крові, виділяються знахарем Бетоні як ознака сили, яку Тайо має, щоб «говорити з обома сторонами» та будувати місток між культурами.

Так само, після того, як дядько Джосія закохується в мексиканку на ім'я Нічний лебідь, він купує стадо гібридних корів, які є змішаними мексиканською породою з північною герефордською. Ця худоба розумніша та витриваліша за чистопородну худобу, і краще виживає в умовах посухи.

Крім того, церемонії Бетоні, які зрештою зцілюють південний захід від посухи, беруть силу з багатьох різних культур. Рідна спадщина Бетоні, народу навахо, поєднується з силою його мексиканської бабусі, яка, у свою чергу, бере силу «навіть від білої людини», створюючи церемонію, яку Тайо,

індіанець публо, завершує, використовуючи історію публо про Жінку-Очеретянку, Колібрі, Муху та Жінку-Кукурудзу.

За допомогою цих численних прикладів роман стверджує, що ті, хто здатний взяти найкраще з різних культур, матимуть силу та адаптивність, щоб вижити, тоді як ті, хто залишається застряглим в одному культурному менталітеті, ні.

З цією метою сам роман поєднує багато різних культурних впливів, як за формою, так і за змістом. Сілко використовує західний прозаїчний стиль, а також поезію/техніку усного оповідання корінних американців, і вона посиляється на історії з традицій публо, східної філософії, християнства та вірувань народів хайда, тлінкітів та цимшіан з Кетчікана, Аляска. У «Ceremony» Сілко чітко дала зрозуміти, що лише шляхом адаптації та гібридизації можна знайти нові церемонії, які належним чином відповідають потребам сучасного світу. І тому роман, який Сілко має намір функціонувати як саме така церемонія, сам має бути продуктом адаптації, сам має бути гібридом.

Одна із ключових традицій лагуни, відображених у романі Сілко – практика оповіді, яка тісно пов'язує людей з попередніми поколіннями:

«If a person wanted to get to the moon, there was a way; it all depended on whether you knew the directions—exactly which way to go and what to do to get there; it depended on whether you knew the story of how others before you had gone.» [60] – укр. «Якщо людина хотіла потрапити на Місяць, то для цього був спосіб; все залежало від того, чи знаєте ви напрямок — яким саме шляхом йти і що робити, щоб туди потрапити; це залежало від того, чи знаєте ви історію про те, як інші до вас туди потрапили».

За сюжетом роману, коли стан здоров'я Тайо погіршується, рідні вирішують запросити до нього старого індіанського шамана. Індіанці завжди вірили в магію обрядів, індіанські шамани практикували розповідання легенд і ритуали – це було не просто вірування або гра, це був спосіб існування, пізнання світу. Як відомо, у первісних народів одним з найбільш вірних

засобів досягти успіху в будь-якій дії служить чаклунство (магія), що полягає в тому, щоб попередньо розіграти цю дію з бажаним результатом. Люди часів родового суспільства залежали від природних сил, по-своєму їх пояснювали, що знаходило свій вираз у фантастичних уявленнях про природу, міфах, легендах.

У культурі американських індіанців велику роль відігравало розповідання легенд, за допомогою якого передавалися з покоління в покоління сакральні знання, таке розповідання мало магічну силу зцілення і оновлення:

«...with the arrival of the whites we can no longer treat as before», [60] – укр. *«...з приходом білих ми більше не можемо ставитися як раніше»,*
а отже потрібно щось змінювати.

Коли біла медицина не допомагає Тайо, стара бабуса звертається до більш традиційного рішення:

«I've been thinking . . . all this time, while I was sitting in my chair. Those white doctors haven't helped you at all. Maybe we had better send for someone else.» [60] – укр. *«Я думав... весь цей час, поки сидів у своєму кріслі. Ці білі лікарі тобі зовсім не допомогли. Можливо, нам краще послати по когось іншого».*

Церемонія корінних американців, замість концентрування уваги на одному Тайо, була зосереджена на здоров'ї всієї громади:

«But he had known the answer all along, even while the white doctors were telling him he could get well and he was trying to believe them: medicine didn't work that way, because the world didn't work that way. His sickness was only part of something larger, and his cure would be found only in something great and inclusive of everything». [60] – укр. *«Але він знав відповідь весь цей час, навіть коли білі лікарі казали йому, що він може одужати, а він намагався їм вірити: медицина так не працює, бо світ так не працює. Його хвороба була лише частиною чогось більшого, і його лікування можна було знайти лише в чомусь великому та всеохоплюючому».*

Тобто, коли хворіє одна людина – нездоровою є вся громада:

«I'm afraid of what will happen to all of us if you and the others don't get well». [60] – укр. «Я боюся, що станеться з усіма нами, якщо ти та інші не одужаєш».

Діалект старого Ку'уша – традиційний спосіб розмови, пов'язаний з історією народу:

«He spoke softly, using the old dialect full of sentences that were involuted with explanations of their own origins, as if nothing the old man said were his own but all had been said before and he was only there to repeat it.» [60] – укр. «Він говорив тихо, використовуючи старий діалект, повний речень, заплутаних пояснень їхнього походження, ніби нічого з того, що казав старий, не було його власним, а все вже було сказано раніше, і він лише повторив».

Коли Емо ображає «матір-землю», він ніби відкидає культуру лагуни, за що Тайо вважає його зрадником спільноти:

«Emo liked to say, "Look what is here for us. Look. Here's the Indians' mother earth! Old dried-up thing!» [60] – укр. «Емо любив говорити: «Дивіться, що тут для нас є. Дивіться. Ось мати-земля індіанців! Стара висохла штука!»

Коли Тайо завершує свою церемонію, у тексті використовуються такі слова, як «їхні» та «ми», щоб показати, що його перемога не є лише його перемогою – це перемога всіх людей у громаді:

«The ear for the story and the eye for the pattern were theirs; the feeling was theirs: we came out of this land and we are hers.» [60] – укр. «Вуха для історії та око для візерунка були їхніми; відчуття було їхнім: ми вийшли з цієї землі і ми її».

Плин часу не залишає світ незмінним, а отже, і ритуали, щоб залишатися дієвими, також повинні змінюватися. Після зустрічі зі старим шаманом Тайо розуміє, що для справжнього зцілення стародавнього ритуалу недостатньо – необхідна зміна свідомості, продиктована необхідністю змінюватися в унісон з навколишнім світом. Зустріч з Бетоні – шаманом, чие

походження було змішаним, виводить Тайо на новий духовний рівень і інше розуміння дійсності. Цей шаман більшу частину часу провів у подорожах, вбираючи особливості різних культур і пізнаючи світ.

Приєднавшись до інших культур, Бетоні зрозумів, у чому полягав універсальний секрет зцілення, дієвий для всіх народів, і вніс необхідні зміни у свій, який виявився рятівним, ритуал. Суть ритуалу шамана Бетоні полягала в тому, що людина повинна перестати бачити інші народи як джерело бід; викорінити будь-яку ненависть і злобу в серці, щоб не жити злі сили, не давати їм тріумфувати і продовжувати свою руйнівну ходу по землі. У цьому і є, на думку Сілко, основний шлях виживання не тільки індіанських племен, але і всього людства. У той же час це є і найважче подолання себе – навчитися прощати, розуміти іншого, відмовитися від помсти.

Хоча «Ceremony» часто протиставляє традиції корінних американців сучасному способу життя, представники традицій не такі дивакуваті чи байдужі, як можна було б очікувати. Бетоні, старіючий та ставний знахар, добре усвідомлює, що він є об'єктом чуток, людиною, яку називають «божевільною». Однак, здається, його не турбують такі розмови; натомість він упевнений, що його традиційні методи ефективні.

Він також впевнений, що, що б не вірили оточуючі, він розумна та багато подорожуюча людина, яка без проблем подорожує «за сто миль», щоб побачити світ:

«There are stories about me," Betonie began in a quiet round voice. "Maybe you have heard some of them. They say I'm crazy. Sometimes they say worse things. But whatever they say, they don't forget me, even when I'm not here." Tayo was wary of his eyes. "That's right," Betonie said, "when I am gone off on the train, a hundred miles from here, those Navajos won't come near this hogan." He smoked for a while and stared at the circle of sunlight on the floor between them.»

[60] – «Про мене розповідають історії, — почала Бетоні тихим, круглим голосом. – Можливо, ти деякі з них чув. Кажуть, що я божевільна. Іноді вони говорять гірші речі. Але що б вони не говорили, вони не забувають мене,

навіть коли мене немає. – Тайо насторожено дивився на нього. – Саме так, – сказала Бетоні, – коли я поїду поїздом, за сто миль звідси, ці навахо не наблизитимуться до цього хогана. – Він трохи покурив і вдивлявся в коло сонячного світла на підлозі між ними».

У романі піднімається питання «змішування» крові, західної та автентичної. Чому для корінних американських жінок ганебно жити з білими чоловіками, але нормально для корінних американських чоловіків жити з білими жінками? Тайо, здається, не дуже згоден з такими поглядами. Частиною його зцілення є усвідомлення власної змішаної спадщини та відсутність у нього почуття сорому за неї:

«... finally, years later, he understood what it was about white men and Indian women: the disgrace of Indian women who went with them. And during the war Tayo learned about white women and Indian men.» [60] – укр. «... нарешті, через роки, він зрозумів, що таке білі чоловіки та індіанські жінки: ганьба індіанських жінок, які пішли з ними. А під час війни Тайо дізнався про білих жінок та індіанських чоловіків».

Завершуючи «Ceremony», Сілко звертає увагу на один з основних наративів теми. «Стара бабуса» завершує «Ceremony», вказуючи, що те, що відбувається, насправді не є новим, що звучить як гостре судження про людську природу: звичаї, люди та соціальні структури можуть змінюватися, але людська природа залишається в пастці постійних моделей руйнування:

«Old Grandma shook her head slowly, and closed her cloudy eyes again. "I guess I must be getting old," she said, "because these goings-on around Laguna don't get me excited now any more." She sighed, and laid her head back on the chair. "It seems like I already heard these stories before . . . the only thing is, the names sound different.» [60] – укр. «Стара бабуса повільно похитала головою і знову заплющила свої каламутні очі. «Мабуть, я старію», — сказала вона, — «бо ці події навколо лагуни мене вже не надто хвилюють». Вона зітхнула і відкинула голову на стілець. «Здається, я вже чула ці історії раніше... тільки назви звучать інакше».

Сілко пропонує зберегти корінне населення Америки та наголошує на важливості їхньої етнічної ідентичності та оригінальних усних традицій, таких як розповіді.

Уже в самому кінці роману злі сили знову випробовують Тайо. Місцева влада на чолі з білими людьми послала друзів Тайо знайти його і повернути в резервацію, де один з них – зрадник, який видав Тайо, жадає вбити його. Бетоні допоміг Тайо розгадати задум злих сил, які намагалися завадити Тайо змінитися і відмовитися від ненависті і ворожнечі, яку він до цього постійно відчував у грудях, не дав йому взяти участь у заздалегідь спланованому сценарії, чим врятував його від вірної смерті.

Подолавши і змінивши себе, зробивши свою свідомість гнучкою і відкритою, людина стає здатною до взаємодії з навколишнім світом, іншими народами, вчиться розуміти інших, долати існуючі протиріччя. Подібно до ритмів і законів природи, людина повинна змінюватися, щоб вижити в постійно змінному світі.

Показово, що Сілко вибирає саме Тайо, людину маргінальну, змішаного походження для вирішення завдання збереження етносу. Саме він – індіанець, чий батько був білим, знайшов у собі сили прийняти свою етнічну приналежність і змінити свою свідомість, подолавши злобу і ворожнечу. Тайо осягає якийсь вищий сенс буття, однаковий і для індіанця, і для чорного, і для білого. Зло породжує зло, всі біди є результатом «неправильної» свідомості. Зцілити людство можна, тільки змінивши його свідомість, не вдаючись до хірургії, що і вдалося зробити індіанському шаманові Бетоні з Тайо за допомогою ритуальних, але видозмінених відповідно до нового стану світу індіанських практик.

2.4 Синтез архаїчного та сучасного: транскультурні репрезентації корінної та західної традиції в романах «LaRose» Луїз Едріч та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко

«Ceremony» Леслі Мармон Сілко (1977) пропонує переконливий контрдискурс у відповідь на євроамериканські стереотипи щодо корінних американців. Кидаючи виклик історичній несправедливості, наратив Сілко повертає індіанську ідентичність. «Ceremony» протистоїть поширеним білим ідеологіям та дискурсивним агенціям, що поширюють оманливі стереотипи про індіанську культуру та маргіналізують досвід корінних народів. Роман залучається до історичного ревізіонізму, ролі духовності, культурної ідентичності та традиційних знань у боротьбі з асиміляційними програмами, висвітлює опір всередині корінних громад.

Використовуючи теоретичні підходи до формування канону та націоналістичну та сепаратистську позицію щодо культурного представництва корінних американців, можна дослідити стратегії, які Сілко застосовувала для зміни дискурсу навколо корінних американців та забезпечення такого яскравого голосу, який кидає виклик історичному гнобленню, плекаючи глибоке розуміння індіанських епістемологій та досвіду [38, 41, 51].

Сілко запропонував автентичний та культурно багатий погляд на корінних американців, відкидаючи стереотипи. Більше того, роман підкреслює значення індіанської духовності, культурної ідентичності та розглядає процес примирення в корінних громадах. Цей роман, добре відомий за дослідження індіанської ідентичності, травматичного впливу колонізації та її корінної духовності, переплітає складну історію, яка поєднує традиційне усне оповідання із сучасними літературними техніками.

«Ceremony» Сілко є свідченням міцного зв'язку між індіанським народом та землею. Вона зображує ландшафт лагуна-пуебло та його духовне значення, підкреслюючи взаємний зв'язок між землею та її мешканцями. У романі «Вомак у червоному на червоному» (1999) зазначається, що «Ceremony» – це історія про ветерана війни, який намагається відновити свої стосунки зі своїм племенем, лагуна пуебло. У творі «Ceremony» Сілко створює суверенітет корінних народів замість того, щоб піддаватися

євроамериканському гегемонному колоніальному дискурсу.

Наратив легітимізує претензії індіанців на суверенітет корінних народів, демонструючи потужний дискурс опору, який відстоює точку зору корінних народів. «Ceremony» поєднує претензії корінних американців на племінний суверенітет з дискурсом міжкультурної ідентичності, щоб висловити палкий опір недостатнім представленням, перекрученням та гнітючим стереотипним ідеологіям.

Сілко, через свої твори, досягла гармонії між власними племінними віруваннями та традиціями зовнішнього світу. Роман пропонує перегляд того, що називається американською літературою, надаючи альтернативний контрдискурс, оскільки індіанський світогляд дозволяє корінним народам говорити за себе індіанськими голосами. Хоча ці голоси відрізняються за якістю, вони представляють історичну реальність, в якій індіанці були виключені з дискурсу. Голоси корінних народів мають бути почуті зараз [66].

«Ceremony» ставить під сумнів так звану священність та перевагу домінуючих наративів євроамериканських культур та епістемології, пропонуючи альтернативну перспективу. Роман спростовує стереотипні зображення корінних американців, які часто можна побачити в ЗМІ та мейнстрімній американській літературі, і пропонує складне зображення індіанських персонажів, яке відкидає білі стереотипи, наголошуючи на індіанських міфах та традиціях для досягнення належного значення.

Роман пропонує переоцінку історії, проливаючи світло на нерозказані історичні факти життя та літератури індіанців. Він розглядає травматичний досвід корінних американців після Другої світової війни та вплив колонізації та культурної асиміляції. Творча уява Сілко живиться її віруваннями лагуни та індіанським світоглядом, які суперечать англо-американському розумінню та епістемології.

Говорячи про сюжет «Ceremony», Сілко каже, що євроамериканські принципи написання історій тут не застосовуються. Цікавий факт про «Ceremony» полягає в тому, що вона надзвичайно відкрита. Вона

продовжується та піднімає пекло за допомогою лінійного часу. Вражаючий початок Церемонії з мислення та творчої здатності Жінки-Мисли або Жінки-Павука, матері творіння, у системі вірувань лагуна, не лише ставить під сумнів, а й відкидає верховенство європейських індивідуалістичних та літературних моделей. Таким чином, Сілко надала авторитет Цітцінако, Жінці-Мисли з самого початку роману, який залишався до кінця і зрештою перейшов туди, де він почався, до вірувань та племінного царства лагуна.

Заключні зауваження бабусі Тайо є свідченням динамічної та нестримної природи оповіді, яка належить не автору, а цій конкретній спільноті. Вона каже:

«I feel like I've heard these stories before... just the names sound different.»

[60] – укр. «У мене таке відчуття, ніби я вже чув ці історії раніше... просто назви звучать інакше».

Закінчення роману таким чином усуває побоювання індіанців щодо модернізації їхніх історій. Більше того, це також означає відокремлення від євроамериканської вищої філософії, яка надає мистецтву значення за його новизну або розвагу, а не за духовну силу.

Завдяки епізодичній структурі та повторенню ключових слів і подій, Сілко індіанізує євроамериканський жанр роману. Вона не лише модифікує техніку написання роману, але й відкидає асиміляційні прагнення білих, демонструючи цю різницю.

В інтерв'ю Еверетту Сілко пропонує всім нам краще піклуватися один про одного, належним чином ставитися до землі та води, і, перш за все, шанувати та визнавати відмінності. Шануючи цю ідеологію відмінностей, «Ceremony» пропонує альтернативний контрдискурс корінним американцям проти їхньої психологічної колонізації білими гегемоністськими ідеологіями, дозволяючи їм стверджувати, що індіанська перспектива існує та була насильно замовчувана історично, що має бути почуто зараз. Більше того, племінний суверенітет є юридичною реальністю, і світ повинен володіти ним [66].

Під час шляху зцілення Тайо з'явився новий погляд на індіанську культуру та ідентичність загалом, а також на світогляд лагуни та культурну спадщину зокрема. Що стосується ролі історій в індіанському племінному середовищі, Сілко стверджує, що в племені лагуна ідентичність людини формується шляхом її включення в історії, мова яких достатньо імпульсивна, щоб асимілювати людей та місця.

У будь-якому разі, Тайо довелося зіткнутися з євроамериканською психологічною колонізацією протягом усього процесу одужання, але його участь у ритуалі гарантує його зцілення, а також забезпечує стійкість традиції для майбутнього покоління. Як зазначається далі в історії:

«...nothing was lost; everything was preserved between heaven and earth, and within himself» [60] – укр. «...нічого не було втрачено; все було збережено між небом і землею, і в ньому самому».

Сілко закликає індіанців, що нічого не втрачено, оскільки вони пов'язані зі своїм культурним корінням через церемонії та історії та чинять опір кожному новому виклику, вірячи у свої вірування предків. Вона поширює точку зору, що ні євроамериканська літературна традиція, ні колоніальний дискурс не можуть обмежувати чи звужувати етос історій корінних народів, сформованої рудиментарними племінними та культурними віруваннями. Сілко каже, що використання нею англійської мови надає її історіям корінних народів певних основних припущень і служить контрдискурсом, щоб оскаржити панівні наративи про корінних суб'єктів. Вона соромиться знання мови лагуна та вважає, що потрібно знати історії так само, як повідомляють антропологи.

Таким чином, техніка письма Сілко розширює розуміння читачів, щоб окреслити те, що було йому чужим. Вона використовує різні стратегії письма, щоб зберегти не лише суть індіанських традицій, але й змушує читача змінити своє сприйняття. Вомак підсилює контрдискурс Сілко, кажучи, що «існує невід'ємне право племінних людей інтерпретувати події та час у своїх світах відповідно до власної естетики та цінностей, як складову

американської історії, навіть коли це інтерпретація відрізняється від інтерпретації мейнстрімної історії» [66].

У «Ceremony» Сілко втілює індіанський світогляд, який наголошує на традиціях корінних народів та цінує племінні зв'язки із землею, що суперечить білій гегемоністській перспективі. Вона розкриває націоналістичні настрої євроамериканців та протиставляє їх гуманістичним цінностям індіанців. Далі вона стверджує, що євроамериканська епістемологічна парадигма вірить у вертикальні зв'язки із землею та іншими істотами, де людина є вищою та розташована на вершині, і все є для того, щоб людина могла володіти, підкорювати, грабувати та утихомирювати, як справедливими, так і нечесними засобами.

Навпаки, індіанці вірять у горизонтальні зв'язки із землею та іншими природними об'єктами, де все, включаючи тварин, птахів, рослини тощо, стоїть на рівних умовах з людиною. Більше того, корінні жителі вважають, що ворон, лисиця, черепаха, яструб, буйвол, кролик та багато інших тварин є їхніми родичами. Тоді як для євроамериканців географія, ландшафт, флора та фауна регіону є безглуздими та безжиттєвими сутностями та відокремлені від людського існування.

Тому Сілко стверджує, що масивні руйнування породжені війнами та непереборним прагненням влади й авторитету, що призвели до величезної різанини людства та порушення гармонії у Всесвіті, безпосередньо пов'язані з психологічними розладами по всьому світу.

Сілко стверджує, що методи та стратегії вбивства, запроваджені європейським світом, надто лякаючі та руйнівні, щоб їх могли зрозуміти наївні індійці:

«In the old way of warfare, it was impossible to kill another person in battle without knowing it, without seeing the result... killing at great distances, without knowing who or how many were killed. It was all too foreign to understand, mortars and big guns.» [60] – «За старих часів ведення війни неможливо було вбити іншу людину в бою, не знаючи про це, не бачачи результату...

вбиваючи на великих відстанях, не знаючи, хто чи скільки загинуло. Все це було надто чужим для розуміння, міномети та великі гармати».

Більше того, перспектива лагуни, звертаючись до часу, історії та творення, починає займати чільне місце в управлінні євроамериканською промисловою та військовою могутністю. Завдяки цьому естетичному експерименту, націоналістичні прагнення уряду США та військових викриваються як репресивні та жорстокі, оскільки їхнє коріння сягає з оскверненої землі.

Державна політика євроамериканців вимагає від корінних підданих асимілюватися в білу культуру, якщо вони хочуть називатися американськими громадянами. У будь-якому разі, ця асиміляція та відчуття приналежності означають позбавлення їхньої індіанської ідентичності:

«old white ladies on the street smiled at them... These Indians were treated the same as everyone else... They received the same medals for bravery, the same flag over their coffins» [60] – укр. «старенькі білі пані на вулиці посміхалися їм... До цих індіанців ставилися так само, як і до всіх інших... Вони отримували ті самі медалі за хоробрість, той самий прапор над їхніми трунами»

Але як тільки війна закінчується і вони повертаються до своєї корінної племінної ідентичності:

«...suddenly this man in the store serves you last, makes you wait until all the white people have bought what they want. And the white lady at the bus station is now very careful not to touch your hand when she counts out your change.» [60] – укр. «...раптом цей чоловік у магазині обслуговує вас останнім, змушує чекати, поки всі білі люди куплять те, що хочуть. А біла жінка на автобусній станції тепер дуже обережна, щоб не торкатися вашої руки, коли відраховує вашу решту».

Ця фрагментація, спричинена такими суперечливими поглядами, призвела багатьох індіанців до психологічних розладів та кризи ідентичності. Тайо також не може асимілюватися у свою племінну громаду і водночас не

може кинути виклик білій культурі. Церемонія засуджує такий тип психічної колонізації індіанців. Будучи ветеранами війни, Тайо, Роккі та Емо висловлювали різні почуття та погляди на ворожість і жорстокість, які вони переживали, що значно підкреслює усвідомлення автором епістемологічного дискурсу корінних народів.

Сілко, розповідаючи історії свого дитинства, стверджує, що вона навчилася розрізняти дві епістемології, тобто євроамериканців та індіанців. Вона відчуває, що існують певні непомітні межі, які розділяють ці дві парадигми.

Тим не менш, незважаючи на свою білу освіту, вона не лише зберігає, а й продовжує спадщину своїх предків. Так само її головний герой також зберігає індійське розуміння і після проходження церемонії зцілення він стає набагато впевненішою, врівноваженою та освіченою особистістю.

Захоплення корінних земель, порушення індіанської геології, порушення договірних прав та супутня злидні індіанського населення, як соціальні, так і економічні, були зображені в романі «Ceremony». Водночас, представляючи світогляд корінних народів та племінні міфи як замітники, Сілко не лише кидає виклик колоніальним прагненням Сполучених Штатів, але й змушує академічні кола усвідомити, що побудовуючи процес формування канону як виключний процес, по суті такий самий, як виключення соціально визначених меншин від влади, стратегія відкриття канону має на меті реконструювати його як справжній образ соціального розмаїття.

На противагу Сілко, у своєму романі «LaRose» Луїз Ердріч проливає світло на використання Заходом освітніх державних ідеологічних апаратів (ДДА) як важливої зброї для викорінення культури корінних американців. Хоча було проведено величезну кількість досліджень культури корінних американців та євроамериканського гноблення корінних американців, дуже мало відомо про ідеологічний метод гноблення європейців.

Картина, яка вимальовується з праці Луїз Ердріч «LaRose», полягає в

тому, що для європейців освіта є інструментом для просвіти корінних жителів. Однак для корінних жителів освіта — це процес трансформації їхньої культури в західну ідеологію, що пропагує західні соціально-культурні норми.

Ідеологічний гноблення є більш несприятливим, ніж пригнічений гноблення. Європейці використовували як пригнічення, так і ідеологію, щоб знищити свою культуру, за допомогою якої вони могли б асимілювати їх, і існував би незначний ризик опору [39]. В результаті європейці намагалися викорінити релігію та культуру корінних американців через освіту, щоб встановити власну культуру та релігію. Луїз Ердріч розкриває темний бік освітнього цивілізаційного процесу.

Після того, як корінні американці були обмежені та виведені з ладу збройні сили, різні державні ідеологічні апарати західного уряду, такі як релігійні, культурні та освітні, розпочали місію асиміляції корінних американців у домінуючу культуру. Ідеологічні державні апарати є більш небезпечними та підступними порівняно з репресивними державними апаратами. У «LaRose» функціонують різні ідеологічні апарати, такі як релігійні, культурні та, найголовніше, освітні, щоб досягти мети створення класу, позбавленого культурної спадщини.

Протягом багатьох століть релігія розглядалася як ефективний засіб самозахисту. Релігія у своєму нинішньому стані здійснила неймовірні чудеса для людства. Використовуючи релігію, священнослужителі пояснюють у різних формах, що колонізація надзвичайно важлива для благополуччя людства. Західні емансипатори вважали, що корінні американці не мають власної релігії. Колумб заявив у своєму щоденнику після своєї подорожі, що корінні народи можуть бути навернені до християнства, оскільки вони не мають релігії. Ось чому євро-американські місіонери вважали своїм обов'язком навернути корінних американців до християнства [42].

Як Іспанія, так і Франція відправляли католицьких місіонерів до американських індіанців, щоб пришвидшити їхнє навернення до

християнства та подальшу асиміляцію. Релігія також була важливим елементом ідентичності, який західні люди використовували для досягнення своєї мети – придбання земель корінних народів. Багато персонажів у романі були навернені з оджибва до християнства, і вони щиро віддані цій новій нав'язаній релігії, і найкращим прикладом цього є Ландро та його дружина Еммалін:

«Landreaux was a devout Catholic.....He was married to a women even more devout than he, and had five children, all of whom he tried to feed and kept decent» [28] – укр. *«Ландро був побожним католиком... Він був одружений з жінкою, ще більш побожною, ніж він, і мав п'ятьох дітей, усіх яких він намагався прогодувати та утримувати в гідному стані».*

Здебільшого це нащадки громади оджибва, які прийняли християнство. Усі члени родини Ландро готуються відсвяткувати Різдво всім серцем. У переддень Різдва отець Тревіс виголошує проповідь для корінної громади також на підтримку західної місії. Священик звертається так:

«Let us lay aside the works of darkness and put on the armor of light» [28] – укр. *«Відкиньмо діла темряви та зодягнімося в зброю світла».*

У ЛаРоуз дітей корінних народів забирали з їхніх сімей у «шкільному» віці, щоб нав'язати західну ідеологію. Уряд викрав корінних американців і тривалий час тримав їх в інтернаті:

«The missionary was sending a few young Ojibwa to a Presbyterian boarding school» [28] – укр. *«Місіонер відправляв кількох молодих оджибва до пресвітеріанської школи-інтернату».*

ЛаРоуз сильно постраждала через західну колонізацію, яка мала тривалий вплив на корінних жителів. ЛаРоуз позбавили барабана, єдиного, що вона успадкувала від матері:

«Losing her mother's drum was like losing Mink all over again» [28] – укр. *«Втратити барабан матері було як знову втратити Мінку».*

Спочатку ЛаРоуз, дівчинка, яка належить до племені Анішінаабе, але в

інтернаті її називають індіанкою, титул, який дають західні жителі, незважаючи на індивідуальні відмінності. Зміна мови – це перший крок до знищення корінної культури. Їй не дозволяли розмовляти її племінною мовою, і це розпочало процес асиміляції в християнство:

«learned how to imagine her mouth shut for speaking Anishinaabe» [28] – укр. «навчилася уявляти собі, що їй закривають рот, бо вона говорить про Анішінабе».

ЛаРоуз було дуже важко розуміти та виражати себе чужою мовою, але з часом вона вивчила нав'язану мову західного суспільства. Корінних американців не навчали таким чином, щоб вони могли отримати вищий рівень роботи. Місіонерські вчителі навчали дівчат домашньому господарству та вихованню своїх дітей цивілізованим способом. На думку місіонерів, такий тип освіти є необхідним для викорінення їхньої нелюдності, варварства та жорстокості:

«The mission teachers believed that... New ways would eliminate all primitive teaching» [28] – укр. «Вчителі місії вважали, що... Нові методи викорінюють усе примітивне навчання».

Освіта, яку отримала ЛаРоуз, дозволила їм працювати відповідно до західної політики. Замість того, щоб відправляти її назад додому, під час літніх канікул її Макбул і Ракха змушують працювати в будинках білих людей. Навчання підготувало її до фізичної праці як у білому суспільстві, так і в будинках західних людей:

«She learned to clean white people's houses during Carlisle outing program... Mostly she learned how to do menial labour» [28] – укр. «Вона навчилася прибирати будинки білих людей під час програми виїзду до Карлайла... Здебільшого вона навчилася виконувати чорну роботу».

ЛаРоуз також навчилася дисципліни від білих, її навчили в школі Карлайла правильно ходити та стояти у військовому стилі, а також носити рукавички. Вона звикла спати на холодній підлозі та терпіти неприємний запах західного стилю та правильні способи сервірування столу:

«She learned how to stand correctly, shake hands firmly, pull on gloves and take them off finger by finger. How to walk like a white woman on hard shoes...She learned to sleep on cold floors, endure the pain of white people, and set a proper table» [28] – укр. «Вона навчилася правильно стояти, міцно тиснути руки, натягувати та знімати рукавички палець за пальцем. Як ходити, як біла жінка, у твердому взутті... Вона навчилася спати на холодній підлозі, терпіти біль білих людей і як слід накривати на стіл».

У романі «LaRose» Холліс та його батько Ромео розкривають різні точки зору двох поколінь на вступ оджибве до Національної гвардії. Холліс заявляє про причину свого рішення вступити до армії, а також підкреслює свою внутрішню дисгармонію, оскільки:

«My country has been good to me» [28] – укр. «Моя країна була добра до мене».

Запровадивши освітню систему, жителі Вестерну доклали всіх зусиль, щоб приховати своє визнання корінними американцями. У романі було мало персонажів, які розуміли свою культуру:

«They spoke Ojibwa, which Larose recognized but could not under- Unisia 325 stand very well. They seemed to be discussing something about him» [28] – укр. «Вони розмовляли мовою оджибва, яку Лароз розпізнав, але не дуже добре зрозумів. Здавалося, вони щось про нього обговорювали».

Євроамериканці почали знищувати велику кількість корінних народів, використовуючи різні тактики для здобуття культурної переваги. Річард Пратт заявив, що метою його створення школи-інтернату було повне знищення культури корінних американців. Він також заявив своїм послідовникам, що вони повинні захищати корінних народів фізично, але не культурно, шляхом запровадження західної системи шкіл-інтернатів:

«I agree with this sentiment, but only in this: That all the Indian there is in the race should be dead. Kill the Indian in him, and save the man» [28] – укр. «Я погоджуюся з цією думкою, але лише в одному: усі індіанці в цій расі мають бути мертві. Убийте індіанця в ньому та врятуйте людину».

Євроамериканці поширювали смертельні хвороби, які, на їхню думку, наївні люди не мали захворіти на заразні хвороби, такі як кір, пневмонія, діабет, туберкульоз та енцефалітичний менінгіт. Туберкульоз був заразною хворобою, від якої корінне населення сильно постраждало. Переважна більшість людей померла через цю смертельну хворобу. Вона також поширилася в інтернатах, де тисячі дітей з різних сімей загинули через хворобу білих людей:

«Sometimes it made home in a family, or commenced its restless touring in boarding school where children slept side by side» [28] – укр. «Іноді воно оселялося в родині або починало свої неспокійні подорожі в інтернаті, де діти спали пліч-о-пліч».

Євроамериканці розклали культуру корінних американців за допомогою освітньої реформи. Під час процесу реформи студентів змусили залишити свою культуру. Пані Піс оплакує життя народу оджибва, оскільки воно передавалось і не було у своєму первісному вигляді.

Спогади пані Піс, корінної жінки, глибоко вкорінені у військовій школі-інтернаті Форт-Тоттен. Вона розповіла своїй доньці про гіркий досвід навчання в школі-інтернаті. Корінні жителі раділи своєму довгому волоссю. Пані Піс розповіла, що після вступу учнів до школи-інтернату вони позбулися довгого волосся, яке було частиною їхньої культури, але для західних людей це було ознакою дикості та варварства.

Втрата волосся означала втрату сили, якою корінні жителі володіли природним чином, і це була дуже травматична ситуація для них, але з західної точки зору стрижка волосся корінних жителів була першим кроком навернення корінних людей до цивілізованого суспільства. Пані Піс оплакує втрату індіанських кіс, оскільки:

«But with our hair off, we lost our power and we died» [28] – укр. «Але без волосся ми втратили свою силу і померли».

Наслідки євроамериканської політики асиміляції корінних американців шляхом надання їм освіти не можна ігнорувати. Євроамериканська місія

християнізації та цивілізації корінних американців шляхом використання освітньої політики серйозно вплинула на основи культури корінних американців та відчужила багатьох корінних американців від їхніх власних традицій, культурних норм та атмосфери. Деякі люди виявляли схильність до євроамериканських традицій, минулого та мов, а не до своєї самотньої культури, історії, філософії життя та мови.

Освіта створила плутанину серед корінних американців щодо їхньої самотньої культури та традицій. Дискусія між Сноу та Жозетт виявляє непорозуміння щодо професії їхніх предків, а також демонструє політику асиміляції євроамериканців. Вони зазначають:

«We are hunter-gatherers by nature, said Jossette. Farming is not our tradition. Wrong, said Snow. Historically, we grew potatoes, beans, pumpkins. She paused so we lost our traditions, then. Just our family did, said coochy» [28] – укр. *«Ми за своєю природою мисливці-збирачі, — сказала Жоссетт. — Землеробство — це не наша традиція. — Неправильно, — сказав Сноу. — Історично ми вирощували картоплю, квасолу, гарбузи. Вона зробила паузу, тож ми втратили наші традиції. — Тільки наша родина, — сказала кукурудза»*.

Багато корінних народів живуть між двома культурами, маючи амбівалентне ставлення. Ландро – один із тих персонажів, які дотримуються як католицького, так і традиційного способу життя, що відповідає культурі оджибва, і це можна побачити під час полювання:

«A man who would kill a deer, thanks one god in English, and put down Tobacco for another god in Ojibwa» [28] – укр. *«Людина, яка вбила б оленя, дякує одному богу англійською мовою та придушує тютюн заради іншого бога мовою оджибва»*.

Луїз Ердрич було окреслено важливість культурної освіти у романі «LaRose». Однак деякі персонажі роману відмовляються від корінних народів 21-го століття, намагаючись позбутися довіреної їм другої позиції. Нове

покоління виховується, щоб прийняти, а не заперечувати свою «індіанську ідентичність».

Боротьба за перегляд своїх культурних практик та мови корінних народів може бути помітна у сцені, де Сем Іглбой викладає п'ятій частині роману «LaRose» мову оджибва та культурні практики бачення та спілкування з духами в уявному та реальному світі, як:

«He was teaching him words for the plates and dishes. How the spirits were there in things, all things, and would talk with the Ojibwa. How they came in dreams, and also in the ordinary world» [28] – укр. «Він навчав його словам для позначення тарілок і страв. Як духи перебувають у речах, у всіх речах, і розмовляють з оджибва. Як вони приходять у снах, а також у звичайному світі».

Корінні американці намагаються всіма силами захистити свої землі від західної пожадливості, використовуючи різні засоби опору, оскільки їхні ритуали були орієнтовані на землю та повністю залежали від землі для їхнього виживання. Ця ситуація була представлена в романі як:

«People had protected the land by pulling up survey stakes. A surveying man had even gone missing» [28] – укр. «Люди захищали землю, витягуючи геодезичні кілки. Навіть зник один землемір».

Євроамериканці кардинально вплинули на життя корінних американців. Вони виправдовують свою місію в ім'я «явної долі»:

«Pious land –grabbers declared that the will of God was somehow involved in so effectively destroying Indians who squatted in the path of progress» [28] – укр. «Богобоязливі загарбники землі заявляли, що воля Божя якимось чином була причетна до такого ефективного знищення індіанців, які стали на шляху прогресу».

Колонізатор і місіонер стверджував, що звичаї та вірування корінних народів є давніми та не належать до жодної конкретної релігії, і вони поклоняються природі та душі диявольським чином. Вони вважали, що корінні люди варвари, грубі, дикуни та далекі від людства. Вони цивілізовані

і вищі, і їхній обов'язок — цивілізувати їх. Ромео розкрив травму втрати культурних цінностей, спільної сімейної системи та втрати їхніх найцінніших священних земель.

Захід запровадив шкільну систему та казино для подальшого погіршення їхньої культури. Як заявив Ромео своєму синові Холлісу:

«It is not our fault they keep us down; they Unisia 329 savaged our culture, family structure .We needed our land back» [28] – укр. *«Це не наша вина, що вони нас пригнічують; вони знищили нашу культуру, сімейний устрій. Нам потрібна була наша земля».*

Аналіз роману Луїз Ердріч «LaRose» розкриває зіткнення, суперечки та вплив використання Заходом освітнього індивідуального освітнього стандарту на культуру корінних американців. У роботі Ердріч ми можемо виявити використання Заходом освітнього індивідуального стандарту як важливого засобу впровадження своєї культури та релігії з метою викорінення культури корінних американців, оскільки без трансформації мови, культури, релігії, звичаїв, традицій та способу життя вони не можуть домінувати над ними. Захід використовує християнство та освітню систему шкіл-інтернатів для прищеплення західної культури дітям корінних американців, і з цієї причини було створено школи-інтернати поза резерваціями.

Захід обирає освітній інструмент для досягнення своєї мети, оскільки розуміє, що це не дорожче, ніж брати участь у війнах. Захід будує школи-інтернати поза резерваціями, щоб відчужити дітей корінних американців від їхніх батьків, щоб мінімізувати їхні зусилля щодо відродження своєї культури [43, 51]. Середовище школи-інтернату організоване таким чином, щоб викоринити автентичну культуру.

В інтернаті учні стикаються з різноманітним досвідом через процес асиміляції. Досвід кожного покоління в інтернаті певною мірою відрізняється від інших. Учні страждають через втрату своїх культурних практик, які були невід'ємною частиною життя корінних американців.

«Ceremony» забезпечує підструктуру, пропагуючи епістемологію корінних народів та підтверджуючи усні оповіді індіанців як справжні докази претензій індіанців на свою землю, флору та фауну, племінні традиції та їхню корінну культуру, що зрештою зміцнює їхнє право переосмислити американський літературний канон.

Роман також пропонує резистивний підхід, який вимагає повної модифікації епістемологічних основ, на яких ґрунтується євроамериканський, інституційний та правовий дискурс. Сілко через «Ceremony» пропонує євроамериканцям прийняти та визнати зло, провини, жорстокості та несправедливості, які вони чинять проти корінних народів протягом століть, щоб дискурсивне стереотипне викривлення індіанців як нижчих та дикунів було зруйноване і чарівність чаклунства повернулася туди, де вона почалася.

Приведемо уривок тексту, який відображає підхід Сілко до опору пригніченню білих:

«...white thievery and injustice boiling up the anger and hatred that would finally destroy the world: the starving against the fat, the colored against the white. The destroyers had only to set it into motion, and sit back to count the casualties.» [60] – укр. *«...крадіжки та несправедливість білих, що розпалюють гнів і ненависть, які зрештою знищать світ: голодні проти товстих, кольорові проти білих. Руйнівникам потрібно було лише запустити це в дію та сидіти склавши руки, рахуючи жертви».*

В результаті, основи, на яких спиралася євроамериканська імперія явної долі, хворого націоналізму та так званого індивідуалізму, завдали удару через цей текст. Сілко вважає, що механізований погляд білих на життя та землю, що складається з гірничодобувної промисловості, автомобілів та технологічного прогресу, слід обмежувати та контролювати, шляхом сприяння почуттю гармонії між землею, життям, рослинами, тваринами та людьми, щоб захистити світ від цієї модернізації.

Таким чином, різноманітні соціальні проблеми, з якими стикаються корінні народи, що призвели до дисонансу серед членів племені, слід

розуміти в контексті корінних американців [44]. «Ceremony» є трансформаційною роботою та служить вібруючим контрдискурсом до історично поширених наративів щодо досвіду та ідентичності корінних народів. Вона втілює спільний всеохоплюючий підхід до боротьби зі злом та білою репресивною епістемологією.

Завдяки своїй наративній структурі, корінним темам та зображенню персонажів, «Ceremony» кидає виклик домінуючим білим стереотипам та помилковим уявленням, які переслідують корінні громади. Більше того, Сілко спростовує зведення індіанських персонажів до одновимірних стереотипів, зображуючи їхню різноманітність, складність та індивідуальність.

Роман заохочує читачів переоцінити свої упереджені уявлення, визнати стійкість індіанських громад та активно взаємодіяти з історичними та сучасними проблемами, з якими стикаються корінні американці. Він не лише кидає виклик панівному білому дискурсу, але й переформовує його, пропонуючи більш інклюзивне, емпатичне та автентичне представлення досвіду корінних американців. Отже, «Ceremony», надаючи контрдискурс, пропонує перегляд літературного канону та стверджує, що академічні кола повинні визнати різноманітність корінної літератури.

Висновки до розділу 2

Порівняльне дослідження транскультурної репрезентації корінної та західної традиції в романах «LaRose» Луїз Ердрич та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко – яскравих представках літературних зразків авторства письменників з «подвійним корінням», дозволило встановити, що естетична концептуалізація традиційних наративів виступає у літературі одним із головних інструментів, що допомагає деколонізувати свідомість, зберегти ідентичність, реконструювати фрагментований універсум, відновити право на простір в умовах зіткнення культурних світів. Ця взаємодія проявляє себе через ключові геокультурні топоси.

У романах Л. Ердрич та Л. Сілко повною мірою розкривається потужний семіотичний функціонал, кидається виклик стереотипним уявленням про індіанський простір євроамериканців та обґрунтовують право корінних американців на присутність у культурі США. Художнє рішення часто сприяє деконструкції анахронічної символічної межі, що розділяє резервацію та місто, зображуючи останнє як вороже до індіанців і залишаючи міських індіанців невидимими в урбаністичних просторах.

Розглянуті твори багатогранні, коли йдеться про всіх персонажів та різні сюжетні лінії, які створює автор, щоб утворити один гігантський наративний світ, побудований як під впливом її коренів оджибве, так і її євроамериканського коріння. У кожну деталь своїх романів автори включили культуру, історію та традиції оджибве, що певним чином слугує інструментом для розуміння культури, яку вони описують своїм читачам.

Автори переконують, що масивні руйнування, породжені війнами та непереборним прагненням влади й авторитету, призвели до величезної різанини людства та порушення гармонії у Всесвіті. Автентичність та західний вплив тісно переплетені у обох романах, висвітлюючи деструктивний вплив «білих» людей та автентичність середовища корінної культури Америки.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі теоретично обґрунтовано та практично досліджено особливості різнорівневого функціонування концепту національної ідентичності у творах американських авторів корінного походження як унікального коду, гносеологічного і художньо-естетичного чиннику, через аналіз літературних романів «LaRose» Луїз Ердріч та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко.

У процесі досягнення мети дослідження було отримано такі основні **висновки**:

1. Дослідження рис національної ідентичності корінних на родів Північної Америки в сучасному літературному дискурсі дозволило встановити, що література корінних американців, як і в інших культурах, є вираженням того, як людина бачить світ та свою роль у ньому. У культурі корінних американців, зокрема, існує сильна схильність поєднувати життя людини з більшими циклами природи та більшими силами, які вважаються відповідальними за створення та підтримку світу. Мова, образи та метафори, що використовувалися корінними американцями, таким чином долали земні перешкоди, щоб зберегти культуру. Історії за своєю суттю духовні, оповиті символами природи: рослинами та тваринами, землею та небом, вогнем та водою. Протилежності в природі часто використовуються для підкреслення мутуалізму, а не антагонізму.

У літературі корінних американців є кілька тем. Одна з поширених тем – це характеристика американської нації, особливо складна тема, враховуючи історію колонізації в Північній Америці та нерівність у справедливості та рівності для багатьох корінних американців. Суть того, що робить людину корінним американцем, на відміну від просто корінного жителя, – це невловиме поняття для вираження. Поняття національності загалом було чужим поняттям. Ще однією темою, що цікавить літературу корінних американців, є поняття особистої ідентичності та визначення. Знову ж таки,

наголошується боротьба між зовнішнім та внутрішнім поглядами. Питання про те, хто саме класифікується як корінний американець, є суперечливою темою, оскільки класифікації різняться залежно від критеріїв.

2. У результаті обґрунтування особливостей транскультуралізму як альтернативного підходу до вивчення культури американських індіанців було встановлено, що транскультурна перспектива у випадку письменників-американських індіанців дозволяє обійти класичні опозиції між колонізованими та колонізаторами, етнічністю та панівною культурою. Перебуваючи на межі культур, індіанські письменники прагнуть зберегти свою культуру, однак не можуть уникнути впливу домінантної культури.

Транскультурація постулює культуру як реляційне явище, що складається з актів апропріації, а не як сутність, яка просто бере участь у апропріації. Існують суперечності між необхідністю кинути виклик есенціалізму та використанням есенціалістських понять, таких як власність та деградація, для критики експлуатації колонізованих культур.

Водночас, треба розуміти, що транскультурність зовсім не означає уніфікацію. Навпаки, вона ймовірніше пов'язана з виробництвом різноманітності. Так формується новий тип різноманітності: розмаїття культур і форм життя, кожна з яких виникає внаслідок транскультурних проникнень. У динамічному процесі транскультурації культури не зливаються, а взаємодіють у невпинному культурному полілозі.

У випадку транскультурації культурні елементи створені з та/або кількома культурами, такими, що ідентифікація єдиної культури походження є проблематичною, наприклад, множинні культурні апропріації, структуровані в динаміці глобалізації та транснаціонального капіталізму, що створюють гібридні форми. Доцільно погодитися із тезою, що не варто ототожнювати глобальну культуру з транскulturою, однак не можна заперечити той факт, що часто саме глобалізаційні процеси активізують транскультурацію та додають елементи масової культури в будь-які гібридні утворення.

3. Дослідження рівнів функціонування літературної репрезентації національної ідентичності в художніх текстах корінних письменників на рівні знаку, символу, метафори, алегорії, ідеї, дозволило виділити основні аспекти літературної репрезентації національної ідентичності в художніх текстах, що являє собою відображення історії, культури, традицій і цінностей певного народу через мову, сюжети, образи та теми літературних творів. Серед них – відображення історії та пам'яті (література використовує історичні події (боротьба за незалежність, трагічні етапи) для осмислення минулого та формування колективної пам'яті); культурні цінності (художні тексти втілюють та пропагують національні традиції, звичаї, обряди та моральні норми, які є важливими складовими ідентичності); мова (використання рідної мови в літературі є ключовим елементом національної ідентичності, що підкреслює унікальність культури та мови народу); формування національної свідомості (через героїчні образи, патріотичні сюжети та роздуми про національну долю, література виховує почуття приналежності до нації); символізм (національна ідентичність часто репрезентується через символічні образи та мотиви, які мають глибоке культурне та історичне значення для народу).

Цей процес допомагає формувати та зміцнювати усвідомлення себе як частини спільноти, передаючи ідеї патріотизму, любові до рідної землі та збереження культурної самобутності.

4. Аналіз художніх проєкцій індіанського ренесансу та центральні геокультурні топоси творчості Луїз Ердрич та Леслі Мармон Сілко репрезентував особливості амеріндіанського світобачення, що знаходять своє відображення в тому, що просторова образність набуває значення як визначальний елемент поетики твору. За таких обставин естетична концептуалізація простору є одним із головних інструментів, що допомагає деколонізувати свідомість, зберегти ідентичність, реконструювати фрагментований універсум, відновити право на простір в умовах зіткнення культурних світів. Ідентичність корінних американців може бути

представлена як теорія соціальної близькості та дистанції або як інтерпретаційна схема поступового та безпосереднього відкриття себе та навколишньої соціальної реальності.

У творчості Луїз Ердрич та Леслі Мармон Сілко домінують три критерії ідентичності: фундаментальна ідентичність як ідеологія чи світогляд у межах певного набору культурних та релігійних концепцій; ідентичність корінних народів як колективне чи особисте почуття, прояв чи форма суспільної свідомості; фундаментальна ідентичність як політичний рух, що ґрунтується на ідеології чи переконаннях.

5. Проведене практичне порівняльне дослідження транскультурних репрезентацій корінної та західної традиції в романах «LaRose» Луїз Ердрич та «Ceremony» Леслі Мармон Сілко дозволило сформулювати висновки щодо породження тенденції до взаємодії культурних традицій, котра посилюється глобалізацією і скороченням відстані між спільнотами. Романи Л. Ердрич та Л. Сілко демонструють, що трансформації в просторі північноамериканського континенту пов'язані з колонізацією: перерозподілом геофізичних територій, встановленням кордонів, переоцінкою сакрального простору, витісненням корінних американців на фізичний та дискурсивний маргінес. Новими онтологічними орієнтирами паніндіанської картини світу стали нав'язані кордони, розірвані зв'язки з прабатьківськими землями, безпритульність, знекорінення та колективна «постапокаліптична» травма, пов'язана з утратою простору.

Романи Л. Ердрич та Л. Сілко також доводять, що, незважаючи на радикальні зсуви, спричинені колонізацією, сакральність залишається одним із духовних стрижнів виживання корінних американців. Серед інших елементів просторової образності – концептами колективної пам'яті, колоніальної травми та екологічної свідомості корінних народів, що втілені в просторових метафорах. Твори зазначених авторів є показовими для процесів конструювання простору в літературі сучасних американських індіанців. Система їх координат є не лише естетично осмисленою моделлю

геофізичного світу, який трансформується в умовно-реальні та фантастичні простори художнього тексту, але також є семіотичною системою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бистрицький Є. Культурна ідентифікація та трансцендентна аргументація. Матеріали міжнародної міждисциплінарної конференції «Людина та її ідентичність в добу глобалізації» 29–30 червня 2010. Львів, 2010. С. 11–14.
2. Карась А. Свобода вибору і культурна ідентичність: взаємовизначення чи взаємодоповнення. Матеріали міжнародної міждисциплінарної конференції «Людина та її ідентичність в добу глобалізації» 29–30 червня 2010. Львів, 2010. С. 21–28.
3. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 558 с.
4. Лазаренко Т. Д. Просвітницькі тенденції у творчості Л. М. Сілко. Американські літературні студії в Україні. К., 2005. Вип. 2 «Просвітницька традиція в літературі США». С. 196–202.
5. Овчаренко Н. Ф. Транскультурний дискурс: мандрівка до канадської ідентичності. Постколоніалізм. Генерації. Культура / за ред. Т. Гундорової, А. Марусяк. Київ: Лауру, 2014. С. 84–97.
6. Шимчишин М. М. Транскультуралізм у турбулентності постпозитивіського реалізму. Сучасні літературознавчі студії. Літературний дискурс: транс культурні виміри: зб. наук. праць / Наук. ред.: Н. Висоцька. Вип. 12. К.: Вид. центр КНЛУ, 2015. С. 604–613. 125.
7. Шостак О. Г. Леслі Мармон Сілко: Між білим і червоним полюсом американської літератури. Літературознавчі студії. Зб. наук. праць. К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2005. Вип. 12. С. 502–508.
8. Шостак О. Г. Релігійний дискурс у творчості Луїз Ердріч. Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб. наук. праць. К.: Університет «Україна», 2013. Вип. 27. С. 437–457.
9. Шостак О. Г. Опозиція «свій-чужий» у сприйнятті національної ідентичності корінних жителів Північної Америки Вісник

- Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія : зб. наук. праць. Вип. 1 (25). К.: НАУ, 2017. С. 137–143. 133.
- 10.Шостак О. Г. Пошук національної ідентичності у суспільній думці й літературному процесі корінних жителів Північної Америки. Національна ідентичність в мові і культурі зб.наук.праць. К.: Талком, 2017. С. 89–100.
 - 11.Шостак О. Г. Художні вираження національної ідентичності в творчості сучасних північноамериканських письменників корінного походження. К.: Талком, 2020. 543 с.
 - 12.Anderson Eric G. American Indian Literature and the Southwest: Contexts and Dispositions. Austin, University of Texas Press, 1999.
 - 13.Arnold E. L. Conversations with Leslie Marmon Silko. Jackson: University of Mississippi, 2000.
 - 14.Beidler P., Barton G. A reader's guide to the novels of Louise Erdrich (Revised and Expanded edition). University of Missouri, 2006.
 - 15.Berg W. Transcultural Areas. New York, Springer Science & Business Media, 2001.
 - 16.Brazzelli N. Lands of Desire and Loss: British Colonial and Postcolonial Spaces. Bern, Peter Lang AG, 2012.
 - 17.Brown A. K. Pulling Silko's Threads Through Time: An Exploration of Storytelling. American Indian Quarterly. 1995. №19(2). Pp. 171-179.
 - 18.Bruchac J. Roots of survival : Native American storytelling and the sacred. Golden, Colorado : Fulcrum Publishing, 1996. P. 46.
 - 19.Chapman A. Rewriting the Saints' Lives: Louise Erdrich's the Last Report on the Miracles at Little No Horse. Critique: Studies in Contemporary Fiction. 2007. №2(48). Pp. 149–167.
 - 20.Chavkin A. Conversations with Louise Erdrich and Michael Dorris. Jackson : University Press of Mississippi, 1994. 262 p.

21. Chavkin A. *Leslie Marmon Silko's Ceremony: A Casebook*. New York, Oxford University Press, 2002.
22. Cook-Lynn E. Literary and Political Questions of Transformation: American Indian Fiction Writers. *Wicazo Sa Review*. 1995. Vol. 19. № 1. P. 46–51.
23. Cox J. H. Review of Contemporary American Indian Literatures and the Oral Tradition by Susan Berry Brill de Ramirez. *Great Plains Quarterly*. 2000. Summer. P. 239–240.
24. Crispin J. *LaRose* by Louise Erdrich Review – Tragedy and Atonement from One of America's Great Writers. *The Guardian*. 2016. №95 (25 May). www.theguardian.com/books/2016/may/25/laRose-by-louise-erdrich-review
25. Dimock W. C. Early American Literature as a network field. Mary Rowlandson, Louise Erdrich, Sherman Alexie. *Early American Literature*. 2015. №1. Pp. 103–142.
26. Donohue S. "Louise Erdrich." *Catholic Women Writers: a BioBibliographical Sourcebook*, edited by Mary R. Reichardt, Greenwood Press, 2001. Pp. 95-102.
27. Eagleton T. *Ideology: An Introduction*. London: Verso, Print, 1991.
28. Erdrich L. *LaRose* (Large print edition). HarperLuxe, 2016.
29. Evasdaughter E. N. Leslie Marmon Silko's *Ceremony*: Healing Ethnic Hatred by Mixed-Breed Laughter. *Melus*. 1988. №15(1). Pp. 83-95.
30. Everett D. (2007, April 26). *Insight: Leslie Marmon Silko / Sherman Alexie / Derby divas*. https://archive.org/details/Insight_070426. other.
31. Francis D. *The Imaginary Indian. The Image of the Indian in Canadian Culture*. Vancouver, B.C., 1992. 258 p.
32. Fulford T. *Romantic Indians: Native Americans, British Literature, and Transatlantic Culture*. Oxford: Oxford UP, 2006. Pp. 1756-1830.
33. Garrouette E. M. *Real Indians: Identity and the Survival of Native America*. Berkeley: University of California Press, 2003.

34. Gilman P. (2016, May 11). A tear in the fabric of life in Louise Erdrich's 'LaRose'—[HTML]. BostonGlobe.Com. <https://www.bostonglobe.com/arts/2016/05/11/tear-fabric-lifelouise-erdrich-larose/pa33UkXg9fNndzW9PjJTeL/story.html>
35. Gray R. A History of American Literature. Blackwell Publishing, 2004.
36. Guillory J. Cultural Capital: The Problem of Literary Canon Formation. University of Chicago Press, 1993.
37. Hertz L. (2016, June 7). Louise Erdrich puts family at the heart of 'LaRose' [HTML]. The Mercury News. <https://www.pressreader.com/usa/the-mercurynews/20160612/283102773329253>
38. Hogan L. The Two Lives. Native American Literature. An Anthology / Ed. Lawana Trout. Chicago : National Text book, 1999. P. 26–40.
39. Jacobs C. A. One Story Hinging into the Next: The Singular Achievement of Louise Erdrich's Interrelated Novels. The Native American Renaissance. Literary Imagination and Achievement / Ed. by Allan R. Velie and A. Robert Lee. Norman: University of Oklahoma Press, 2013. P. 144–160.
40. Jahner E. An Act of Attention: Event Structure in " Ceremony". American Indian Quarterly. 1979. Pp. 37-46.
41. Jacobs C. A. The Novels of Louise Erdrich: Stories of Her People. American Indian studies, New York, Peter Lang. 2001. №11.
42. Jaskoski H. Leslie Marmon Silko: A Study of the Short Fiction. New York: Twayne, 1998.
43. Kelsey P. M. Tribal Theory in Native American Literature. Dakota and Haudenosaunee Writing and Indigenous Worldviews. Lincoln&London: University of Nebraska Press, 2008. 175 p.
44. King T. The Inconvenient Indian. A Curious Account of Native People in North America. Anchor Canada, 2013. 314p.
45. Kot S. An Indigenous Woman in the Apocalyptic City: Exploring the Multifaceted Urban Panorama in Louise Erdrich's Future Home of the

- Living God. Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities. 2020. №12 (1). Pp.1-14, doi: <https://dx.doi.org/10.21659/rupkatha.v12n1.01>
- 46.Kraidy M. Hybridity in Cultural Globalization. Communication Theory. 2002. №3(12). Pp. 316–339.
 - 47.Lundquist S. E. Native American Literatures: An Introduction. Bloomsbury Publishing USA, 2004.
 - 48.Magalaner M. Loise Erdrich. Of Cars, Time, and River. American Women Writing Fiction: Memory, Identity, Family, Space, edited by B. M. Pearlman, Lexington, University Press of Kentucky, 2015. Pp. 95–115.
 - 49.Maqbool T., Rakha A. A. Western Ideological State Apparatuses and Native American Culture in Erdrich's LaRose. Unisia. 2022. №40 (2). Pp. 315-334. <https://doi.org/10.20885/unisia.vol40.iss2.art4>
 - 50.McLuhan T.C. Touch the Earth: A Self Portrait of Indian Existence. Simon and Schuster, 1971.
 - 51.Nelson R. M. Rewriting Ethnography: Embedded Texts in Leslie Silko's Ceremony. Telling the Stories: Essays on American Indian Literatures and Cultures. Ed. Elizabeth Hoffman Nelson and Malcolm A. Nelson. New York: Peter Lang Pub, 2001.
 - 52.Nichols N. T. "Leslie Marmon Silko". Emory University. Retrieved January 16, 2012.
 - 53.Noodin M. LaRose by Louise Erdrich. Native American and Indigenous Studies. 2018. №5(1). Pp. 223–225. <https://doi.org/10.5749/natiindistudj.5.1.0223>
 - 54.Otfinoski S. Native American Writers. New York: Chelsea House, 2010.
 - 55.Piper K. Police Zones: Territory and Identity in Leslie Marmon Silko's "Ceremony". American Indian Quarterly. 1997. №21(3). Pp. 483-497.

56. Riche M. Kinship and Corporeality in Louise Erdrich's "Father's Milk." *Studies in American Indian Literatures*, University of Nebraska Press. 2013. №4. Pp. 48 -68.
57. Rosenthal C. Narrative deconstructions of gender in works by Audrey Thomas, Daphne Marlatt, and Louise Erdrich. New York, Camden House, 2003.
58. Ruoff A. LaVonne Brown. *American Indian Literatures: An Introduction, Bibliographic Review, and Selected Bibliography*. New York: Modern Language Association, 1999.
59. Shackleton M. June Walked over It Like Water and Came Home': CrossCultural Symbolism in Louise Erdrich's Love Medicine and Tracks. *Transatlantic Voices: Interpretations of Native North American Literatures*, edited by Elvira Pulitano, University of Nebraska Press, 2007. Pp. 188–205.
60. Silko L. *Ceremony*. N.Y. : Penguin Books, 1977. 262 p.
61. Silko L. M. *Ceremony* (Anniversary edition). Penguin Books, 2006.
62. Silko L. M. *The Turquoise Ledge: A Memoir*. Penguin, 2010.
63. Stein R. *Shifting the Ground : American Women Writer's Revision of Nature, Gender, and Race*. Charlottesville and L. : University Press of Virginia, 1997.
64. Stirrup D. *Contemporary American and Canadian Writers: Louise Erdrich*. Manchester University Press, 2014.
65. Stookey L. L. *Louise Erdrich: a Critical Companion*. Greenwood Press, 1999.
66. Womack C. S. *Red on Red: Native American Literary Separatism*. Minneapolis: University of Minnesota, 1999.

